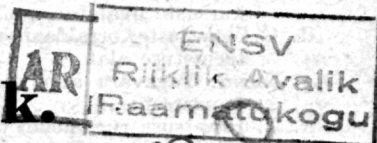

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

1925.

Seitsmes aastakäik.

SP 1388

B4689.

SISU:

	№№		№№
Strateegia ja taktika.			
— Mõtted järk-järgulisest mehaniseerimisest		K. Pahl: Milleks kohustab meid praegune aeg	1/2
Inglise sõjaväes	4	M. Kommunistlike mässude ettevalmistuse uurimine	3
— Poola enesekaitsest	7/8	J. Poska: Olgem valmis	4
E. V. Vene Kesk-Aasia	12	A. R. Ohvitseride küsimus Soomes	5
K. Ainson: Lahingtegevus linnas	14,15	A. R. Rahvas terveks ida hädaohu vastu!	6
		P. U. Meie Vabariigi sünnipäeva kaks hällilaulu	7/8
Sõjavägede organisatsioon ja korraldus.		K. A. 1. detsembri õpetund	11
—e Kaitseväge allohvitseride teenistuskäigu seadluse eelnõu	3,6,9	A. Tr. Sõjaväeline kasvatus ja õpetus väljaspool sõjaväge	11
M: Mongoolia sõjaväe moodustamine	5	rv: Kommunistlikust „pedagoogikast“	14
— Sõjaväe ametnikkude küsimus	6	M. Vene enamlaste arvamisest Vene kommunistliku internatsionaali ja nõukogude valitsuse vahekorra	15
K. U. Poola sõjaministri Sikorski kõne seimi sõjaväelises komisjonis	6	E. V. Nõukogude valitsuse hüüdsõna	16
T. A-n: Ohvitseride auastmes ülendamisest Inglismaal	7/8	J. A-n: Punased vandeseltslased Bulgaarias	16
J. A-n: Nõuk. Vene punaväe organisatsioon	10	M. Kommunistliku internatsionaali nõupidamine Moskvast	16
M: Muudatused Nõuk. punaväe juhatuse koosseisus	11	E. V. Sõjateadusline ühing Nk. Venes	17
J. M. Kompaniide vastuvõtmisest, üleandmisest ja inspekteerimisest	12	A. R.: Vahekorra kaitsealustega Soomes	18/19
A. Dadaschef: Rügemendi kohtutest	12	E. V.: Bulgaaria sündmused väljamaa ajakirjanduse valgustusel	20
M. Vene punase jalgväe kompanii uus organisatsioon	12	J. A-n: Kommunistiline intrigeerimine Balkani riikides	20
-rt: Allohvitseride haridus, auaste ja tunnismärgid	14	Turaanlane: Kümme käsku Eesti kolde kaitsjale	21
N. Paar sõna sv. ametnikkude kutseliigi ohvitserideks ümbernimetamise eelnõu kohta	13	Eesti retklane: Eesti ja Soome sõjavendlus	21
Stelu: Veel sõjaväe ametnikkude küsimuse üle	13	P. U. Eesti-Soome	21
		J. Mändmets: Meie ei ole üksi	22
		A. R. Mis õigusega	22
		Peeter Pilksij: Omakaitse	27
Propaganda ja sõja poliitika.		M.: Nõukogude Vene ja „Kominterni huvi idamaade vastu“	27
K. Pahl: Pärast tõsist ja kurba õpetundi	1/2	O. Suursõot: Kus viga näed laita sääli tule ja aita	30
A. Jürisson: Poliitiline propaganda, komissarid ja nende vahekord riviülemusega	1/2		

Õpetus ja kasvatus.

J. A-n: Sõjaväe manöövrid Inglismaal	10, 11
K. K. Piirivalve üleajateenijate olukord	17
A. R. Noorsoo kasvatus maakaitse seisukohalt	20, 26, 30
Ekstaole: Veel karskusküsimusest	21
Kihomäe: Häirest	28
Ivi: Näitelava propaganda tegurina kaitseliidus	31
E. A. Reservohvitseride kordamisõppuste puhul	36
A. T: Kas „pankrott“ meie ohvitserkonna vaimlikes huvides	37
— Reservohvitseride ülesanded	37
A. K: „Pankroti otsimisel“	38/39/40
A. J. Väljamaa ohvitseride vastuvõtt 152. jalgv. rüg. Colmaris	41/42
A. Rocks: Praegused ja endised sõdurid	41/42
— Kaitseväe kultuur-selgitustööde esimeste kursuste avamine	44
H. G. Võistluste korraldamisest jalgväe lahingteenistuse alal	44
A. Nurm: Tagavara allohvitseride kordamisõppustest	44
A. J: Prantsuse rügemendi õpemetoodist	46
A. J. ja R. Tomberg: Prantsuse Kõrgem Sõjakool	47/48
A. T. Sõjapädagoogika modern kasvatusteaduse valgusel	47/48
A. J. Võrdlevaid jooni Prantsuse sõjaväe kasvatusel	52
Lgs. Kaitseväe kultuur-selgitustöö õperis	52

Külastused, juubelid ja leinad.

A. Tr. Läti Kaitseliidu külaskäigust Eestis	1/2
— Läti Vabariigi president Jahnis Tshakste	7/8
P. U. Meie Vabariigi iseseisvuse seitsmendalt aastapäevalt	9
A. Tr. Läti ajakirjandus Eesti iseseisvuse aastapäevast	9
E. M-s: Vabariigi iseseisvuse aastapäeva pidustused	9
A. Tr. Karutapjate ordu aumärkide annetamine Eesti sõjaväelastele	10
A. Jaakson: Leitnant Uegeinam †	10
Karl Udal: Poola esimese marshal Josef Pilsudski aupäeva puhul	12
V. K. Põhjamaad ja desarmeerimise küsimus	12
A. Simon: N.-ltn. V. Sontag †	12
O. K. Kindral-major A. Tõnisson 50 aastane	14
K. Pahk: Eesti iseseisvuse ohvrite surmapäeva puhul	14
— Poola rahvuspuha puhuks	16
— Tere tulemast	20
A. Tr. Meie Riigivanema külaskäik Riiga	20
A. Tr. Läti ajakirjanduse tervitused ja muljed meie Riigivanema külaskäigu puhul	20
A. Tr. Eesti Vabadusriikide annetamine Läti sõjaväelastele	20
Tr. Eesti ja Läti sõjaväe koostöö	20
J. Eesti-Sooe suurpäev	21
Lgs.: Võõrasriikide sõjalaevastikkude külaskäigud 1925 a. Eestisse	22
A. A-n: Lord Ypres — kindral J. French surnud	22
E. M-s: Kolonel Jakob Rosenbaumi mälestus	22
Lgs: Läti sõjalaev „Virsaits“ meie sadamaid küllastamas	23/24
Lgs: Poola sõjalaevastiku küllasõit	25
A. R. „Suomen Sotilas“ meie vigastatud sõjameeste ühingu külaskäigu puhul Helsingisse	25
A. J. Soome Sotakorkeakoulu õppereisil Eestis	26

Lgs. Suurem Inglise sõjalaevastik Tallinnat küllastamas	26
K: Daani sõjalaevade külaskäik Tallinna	27
Mart Raud: Üks värskel kalm	28
Lgs: Itaalia sõjalaevastiku küllasõit	28
Lgs: Daani sõjalaevade Tallinnas viibimise puhul	28
Lgs: Hollandi sõjalaevastiku külaskäik	29
A. Tr. Tundmata sõduri haua	30
A. T: S. Ü. Ö. teise aastapäeva puhul	34/35
— S. Ü. Ö. kadettide pataljon	34 35
M. R. Kujur Amandus Adamson	38/39/40
— Sõjaväe Varustusvalitsuse 7 aastapäev	46
x. Ratsa rügemendi 7. aastapäev	46
-ms- I diviisi 7. aastapäev	47/48
V. J-n. 2. jlgv. rüg. 8 aastapäev	47/48
B- I Diviisi Suurtükivägi	47/48
Lgs: Merejõudude VII aastapäeva puhul	52

Ajalugu ja sõjamälestused.

— Esimene detsember Tondil	1/2
— I. detsembri vastukaja Aafrikas	1/2
V. K. Repingtoni sõjamälestused	1/2
R. Masing: Lemsalu-Roopa-Võnnu-Ronneburgi lahingud	5, 6
E. M-s: Leitnant Julius Kuperjanovi mälestus	6
kl Kommunistide poolt korraldatud riigipöörde katse 1. XII. 24 a.	12, 13, 14, 15
J. Koort: 3. jalgväe rügement	13
K. K. 3. mai Poola ajaloo	16
J. A-n: Kajastused meie 1. detsembri sündmustest väljamaa ajakirjanduses	18/19
— Lahingud Lebedõ, Sadrubje ja Sagorje küllades 7. märtsil 1919 a.	21
kl — I. detsembri sündmused Eesti kommunistide valgustusel	23/24, 25
-s Kaheksa aasta eest	25
J. J-a: Mälestusi vabandussõjast	29, 37, 44
K. Kirschbaum: Bolshevism ja kerensklus	29; 31
K-e: Inglise meremeeste haud Naissaarel aastailt 1854 ja 1855	31
V. K. Saare-, Muhu- ja Hiiumaa vallutamine 1917 a. oktoobris	32
A. M: Eesti sõjalaevastik Riia all	33
— Leitnant Julius Kuperjanov	41/42
M. T. 22. nov. 1919 a. Narva eel	47/48
A. T. Aasta rahutööd meie riigikaitse teenistuses	49
— Kol.-ltn. Nerman Rossländer	49
R. T. Mälestusi I. dets. 1924 a. Sõjakoolis	49
R. T. I. dets. mälestamine Sõjakoolis	49
R. Okkupatsiooni aeg	50/51
H. Salza: Vanade eestlaste meriasjandus	52

Kaitseliit.

M: Kaitseliidu sõjandusline ettevalmistus	14
E. M-s: Tartu Kaitse-Liidu Treffneri gümnaasiumi lentsalk	15
E. M-s. Tartu maleva vabadusriikide vendade malevkond	15
M: Kaitseliidu juhtide ettevalmistus	17
E. M-s: Tartu territoriaalsed malevkonnad	17
E. M-s: Tartu maakonna Kaitseliit algpäevil 1918 a.	18/19
E. M-s: Soome kaitseliidu esitajate külaskäik Tartus	18/19
A. R. Eesti Kaitseliidu esitajate võõruskäigu puhul	18/19
Ed. J-on: Kaitseliidu sisemisele kindlustamistööle	20
J. Mändmets: Kaitseliit rahva füüsilise ja kõlbilise jõu koondaja	20

	№№
J. O. Mälestusi Võru kaitseliidust a. 1918/1919	22
-v: Läti kaitseliidu organisatsioonid	23/24
-v: Läti kaitseliitlasi külastamas	23/24
A. Tr. Kaitseliitlaste isikutunnistused ja tähtsus	25
A. R. Kaitsejõudude lipupuha	25
L. L. Soome kaitseliit	28
Üks... Okkaid kaitseliidu organiseerimisel	28
A. R.: Soome ajakiri meie kaitseliidu arenemisest ja korraldusest	29
A. N. Laulu arendamise tarvidusest kaitseliidus ja kaitseväes	30
J. Naised kodukaitse töös	30
V. J-n: Kaitseliidu suurpäev Tartus	52

Side ja luure.

K. A. Side komisjonid	5
E. V. Side jalg- ja suurtükiväe vahel lahingus	7/8, 11
A. T-e: Postituvide kasutamine	31

Majanduslikud küsimused.

A. Koern: Saksa ja Inglise ohvitseride palgaolud	3
A. K. Kas ohvitseride palkade suurendamine või vähendamine	6
O. Kurvits: Mõnda kaitseväge ohvitseride tasuja töö tingimustest	7/8
V. P. Kaitseväge juhtide uued palganormid	9
J. Org: Kaitseväge alalise kaadri palgaseadluse eelnõust ohvitseride kohta	12
-lide: Ohvitseride korteri küsimus	17
R. S. Majapidamise ümberkorraldamine piirivalves	18/19
-k: Kaitseväge juhtide majanduslisest seisukorrast	21
J. M. Kaitseliidu maks	21
V. T. Kaitseväge alalise kaadri palkade reguleerimine	27
A. K. Poola ohvitseride palgaolud	27
A. Rääk: Mõtteid kaitseväge alalise kaadri palkade reguleerimise kavatsuse puhul	28
— Ohvitseride palgaoludest	29
— Nooremate ohvitseride abiellumise korra seadlus	31
R. Tek: Ühe praegusaja lahingu hind	31
E. T. Ääremärkusi kaitseväge alalise kaadri majandusliku olukorra parandamise kavadele ja piüetele	32
Kr-m: Üks tänapäeva valusamatest küsimustest	45
V. Rohkem ettevaatust sõjavaruustuse muretsemisel	52

Vormiküsimused.

V S. Veel paar sõna vormist	9
X. Vormi muutmise puhul	10
Z. Arusaamatustest meriväe ohvitseri mütsi kandmisel	16
A. K. Maskeerimise mõte vormi ajaloos	23/24
Kr-m: Maaväe ohvitseride liht- ja suurvorm	27
Kr-m: Maaväe uus välivorm	28, 46
Kr-m: Maaväe vormi küsimused	44, 45, 50/51
Kr-m: Maaväe talimütsi kirjeldus	47/48
— Piirivalve vormi eraldustunnusmärgid	52

Kahurasjandus.

G. Leets: Eesti suurtükiväe kirjandusest	7/8
A. K-e: Mõned laskemetoodid zenii-kahurist	12
T. Veel suurtükiväe õpekomiteest	22
H. Brede: Vastuseks eelmisele	22

Soomusrelvad.

	№№
Os: Müra tankide juures	11
E. M-s: Soomusautode kolonn	15
A. S. S. Soomusrongid ja raudteetankid	33, 34
— Tankid ja soomusautod	38/39/40
J. L. Mõned märkused artikli „Soomusrongid ja raudteetankid“ kohta	45

Laskeasjandus.

O. Sterbeck.: Mõni sõna püstoli kaliibrist	4
--	---

Meriväe osa.

Lgs. Sõjalaevastik pagus	1/2
J. A-n: Nõukogude Vene sõjalaevastik	3
J. A-n: Inglise ja P. Ameerika Ühisriikide merijõudude piiramine	4
— Sõjalaevastikkude uuem ülevaade	7/8
M. Nõukogude Vene Balti laevastiku arendamine	16
E. M. Meriväe õpelavast	17
M. Nõukogude meriväeline teaduslik selts	22

Lennuasjandus.

J. Sepp: IX rahvusvaheline lennuasjanduse näitus	3
A. K-e: Uuemad õhuvaldamise abinõud	4
J. A-n: Saksa õhupoliitika	12
V. Post: Rootsi meriväe lendurid Eestit külastamas	14
H. J. Sõjaväe lennuasjandus ja meie	27
— Meie eralennuasjanduse korraldusest ja õnnetusest lennuväs	28
Sõjamäistri abi: Seletus eralennuasjanduse küsimuse kohta	29
A. S. Meie lennukool tänapäev	29
William Mitchel: Õhusõidu aastasada	31
— Muljed Inglise ja Prantsuse lennuasjandusest	41/42

Keemiline sõda.

— Gaasisõda ja kommunism	4
— Gaasisõda	4
J. J-n: Jälle uus sõjagaas leitud	7/8
„Keemiker“: Sõjakeemiast meil	12
D. Buxhoevden: Sõjaväe gaasidistsipliinist	14
Joter: Aerokeemilise pealetungi hädaoht Venes ja Saksamaa poolt	17
Matson: Mürkgaasid tulevikus	22
M: Sõjakeemia arenemine Nõukogude Venes	25, 26
D. Buxhoevden: Sõjagaasi kaitse	27
D. Buxhoevden: Mis on sõjas humaansem: kas lõhkeaine või mürkgaas	30
D. Buxhoevden: Gaasisõda	31
A. Matson: Ühiskaitse lahinggaaside vastu	37
R. Tek: Kuidas prantslased end mürgiste gaaside vastu kaitsta kavatsesvad	50/51

Belletristika ja fõljeton.

Kustas: Kus viga näed	3
E. Meos: Luuramisel	4
Kustas: Nii on need võõrad ilmed	5
A. Simon: 1920. 24. II 1925	7/8
P. Mulgima: Seltin 3. VII 19	7/8
V. K. Viirastus	7/8
Lgs. Saladuslik juhtumine	7/8
Kustas: Kolm kohalikku keelt	10, 11
V. K. Kingsepp Rähn	13
P. Univer: Tallinn	15
Kustas: Kolm kohalikku keelt	15

A. J. Viljandist Latviase	17
Kustas: Kolm kohalikku keelt	18/19
A. Iksen: Villu kangelaslegu	18/19
V. Hugo: Kodumaale	18/19
E. Meos: Kummaline lugu	18/19
Arvi Jännes: Väinola lapsed	20
P. Univer: Lasnamäel	20
P. Univer: Kodumaa	20
Pierre Loti: Ilusa Sylvestre surm	20
P. Univer: Kolm luuletust	21
Ivi: Kuidas Jaak Annusest kaitseliitlane sai	21
P. Univer: Kevad	22
M. Gorki: Inimene	22
Lgs: Muljed loeng-matkilt	23/24
Kustas: Kolm kohalikku keelt	25
J. Mändmets: Vana Raukase unenägu	25
A. Kõiv: Poisikese kangelaslik surm	26
Sentimentaalne: Ringi ümber kommete	27
J. J-v: Kõnelused võitluspäevist	31
M. Raud: Laagerrännakult	32
Mart Raud: Lehekülgi noore kahurmehe päevikust	51/51
Juhan Jaik: Sõdur Susi	33; 36
Mart Raud: Tunnimehe jõuluöö	50/51
Juhan Jaik: Kuulipilduja Võru katustel	52

Mitmesugused artiklid.

— Toimetuselt	1/2
A. J. Aasta vahetusel	1/2
— Pühade ja uueaasta vastuvõtmine väeosades	1/2
- p.: Vabaduse Rist on Vabadussõjast osavõtjatele omavaheliseks kangelaslegude liigitusmärgiks	3
— Mõnda ülenduste puhul	4
— Film kaitseväge teenistuses	5
-er: Veel auastmes ülendamise puhul	7/8
A. K. Ohvitseride ja tsiviil ametnikkude vahekorrad	9
M. Vene talupeegade vaenulikkus nõukogude valitsuse vastu	4
A. Tr. Läti Karutapja	10
Piirivalvur... Piirivalve Tallinna jaosk. elust	11
H. O. Mõningaid pahesid ja puudusi	13
A. B. Rahva eluvõimest	15
D. Karskuse tähtsusest sõjaväes	1
A. K. Itaalia omakaitse korraldamine	1
A. J. Mõningaid soovet „Sõduri“ lugejalt	17
E. M. Elu-olu Prantsuse võõraste leegionis Alshiiis	20
A. K. Paraadist ja aumärkidest	21
A. S. Piirivalve elu Narva all	22
S. Piirivalve elu Peipsi ääres	23/24
H. J. Enam taktitunnet oma sõjaväe vastu	26
Ed. M-pa: Eesti sõjameeste kodu	28
E. A. Vastutusrikas ülesanne	30
A. Jaakson: Muljed Ülem-Elsassist	38/39/40
E. V. Raudteevedu Nõukogude Venes	45
V. Tuleviku sõda	46
Kustas: Kus on päälinn	46
J. L. Paar päeva Soomes	47/48
— Tallinna sõjaväe haigemaja	50/51
Dr. O. L: Tallinna Sõjaväe haigemaja sisse-seade ülevaade	50/51
A. Rocks: Soome sõjavägi ja rahvas	50/51
— Mis peavad meie kaastöölised teadma trükiasjandusest	50/51
A. Traksmann: Pilk „Sõduri“ läinud aasta tegevusse	52
E. A. Tallinna Sõjaväe Haigemaja uue hoone avamiselt	52
Dr. G. Reimann: Tallinna Sõjaväe Haigemaja Vabadussõja algpäevil 1918	52

— Väljavõte sotsl. ajalehest „Ühendus“	1/2
E. K. Millest jutustavad meie naaberriigi ajalehed enne 1. detsembrit	1/2
— Mis „Polska Zbrojna“ 4. dets. 1924 kirjutab	3
A. J. Kampf um Flüsse	4
V. K-k: Märkused mõnede „Sõduri“ artiklite kohta	10
A. Tr. Mis arvab „Latviijas Kareivis“ „Sõdurist“	
E. V. Ülevaade „Vojennõi Vestnikust“	14, 15
A. J. Freischaren und Freikorps	20
A. Traksmann: Rohkem täpsust ja ilu sõjaväelises eesti keeles	21
A. K. Vastuseks eelmise autorile	21
Jv: „Tsheka komissar Miroshchbenko“ (filmi arvustus)	21
A. Traksmann: A. Koerni vastuse puhul minu arvustusele	23/24
A. Koern: Veel vastuseks A. Traksmannile	23/24
E. V. Bolshevism ja Kerenskklus	23/24, 25
E. V. „Vojennõi Vestniku“ Nr. 12, 13 ja 14 ülevaade	26, 27
E. V. Vojennõi „Vestniku“ Nr. 8—11 kokkuvõtlik ülevaade	28
E. V. „Vojennõi Vestniku“ Nr. 21 ja 22 ülevaade	30
E. V. „Vojennõi Vestniku“ Nr. 18—20 ülevaade	32
N. Ho. Mõningat kaitseväge raamatukogude elust	33
E. A. Eesti Vabadussõda 1918—1920	37
E. V. „Vojen. Vestnik“ Nr. 15—17	37
E. A. Silmamõõduline plaanistamine	46
H. G. Ajutine R. K. K. A. välimäärustik	46
E. A. Ratturite väeosad	47/48
Dy: Väljamaa sõjatehnilise kirjanduse ülevaade	48, 49, 50/51
E. K-e: „Käsigranaadid“	52

Kehaline kasvatus.

— Tallinna garnisoni raskejõustiku võistlused	1/2
A. Veiss: Spordi tähtsusest	26
— I. jalgv. rügemendi võistlused	30
G. M. Üleriikliste sõjaväe spordivõistluste puhul	33

Otepää manöövrid.

— Otepää manöövrid	38/39/40
A. T. N. rügemendi vanema vahekohtuniku märkusi „suurtelt Otepää manöövritest“	„
— Kindral Berkis manöövritelt	„
J. Brede: Meie suurtükiväest	„
E. A. Üldmärkuseid Otepää manöövritest	„
— Viis päeva II sinise diviisi staabiga Otepää manöövritel	„
H. Fr. Vahekohtunikkude tegevusest Otepää manöövritel	„
Vhk.: N pataljon Otepää manöövritel rännakul	„
J. T-d: Mõned märkused Otepää manöövrite tulemuste realiseerimiseks	„
H. O. Sidest, luurest ja väeliikide koostööst Otepää manöövritel	41/42
J. K. Sõjaväe makseerimise küsimus Otepää manöövritel	44
H. J. Muljed N eskadrilli tegevusest Otepää manöövritel	44
K. Udal: „Polska Zbrojna“ Otepää manöövritest	44
J. L. Tanikke ja soomusautode kasutamine Otepää manöövritel	46, 49 50/51
Vhk: Märkusi N pataljoni tegevuse kohta Otepää manöövritel	46, 49 50/51

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 50. (Sõjamineisteriumi majas).	„Sõduri“ nädala väljaanne	$\frac{1}{4}$ lehekülge . . . . . Mk 3600
Avatud kella 8—15.	Aastas . . . . . Mk. 500	$\frac{1}{2}$ „ . . . . . „ 1800
Telefon 1-63 (Sõjaväe keskaamast).	Poolesaastas . . . . . „ 250	$\frac{1}{4}$ „ . . . . . „ 900
	Veerandaastas . . . . . „ 125	$\frac{1}{8}$ „ . . . . . „ 450
	„Sõdur“ ja „Sõjateadlane“	$\frac{1}{16}$ „ . . . . . „ 250
	Aastas . . . . . Mk. 600	
	Poolesaastas . . . . . „ 300	
	Veerandaastas . . . . . „ 150	

№ 1/2.

Neljapäeval, 15. jaanuaril 1925.

VII aastakäik.

SISÜ:

Toimetuselt. — A. J.: Aasta vahetusel. — A. Tr.: Läti kaitseliitlaste külaskäigust Eestis. — Esimene detsember Tondil. — M.: Nõukogude Vene sõjaasjatundjate arvamised tuleviku sõja võimalustest. — Lgs.: Sõjalaevastik pagus. — 1. detsembri vastukaja Afrikas. — Pahk.: Pärast tõsist ja kurba õpetundi. — E. K.: Millest jutustavad meie naabriigi ajalehed enne esimest detsembrit. — A. Jürisson: Poliitiline propaganda, kommissarid ja nende vahekord rivi-ülemusega N. Vene punaväe laevastikus. — Mõtted järk-järgulisest mehaniseerimisest Inglise sõjaväes. — V. K.: Repingtoni sõjamälestused. — Vabaduse Risti kavalerid: kindral-major J. Unt, veltveebel Aaman, veltveebel Schaurup, kapral Brükker, reamees Klemmer. — Sport: Tallinna garnisoni raskejõustiku võistlused. — Kaitseväe elu: Pühade ja uueaasta vastuvõtmine väeosades. — Merijõudude noored juhid. — Kaitseliit: K. Pahk: Milleks kohustab meid praegune aeg? — Ülemjuhataja käsukiri Nr. 20 kaitseliidu organisats. ja ülesannete kohta. — Kiri maakonnast. — Sõja- ja meriväelised teated välisriikidest. — J. A—n.: Inglise ja Põhja-Ameerika ühisriikide merijõudude piiramine. — Ajakirjanduse ülevaade: Väljavõte sotsialdemokr. ajal. „Ühendus“. — Kohus: Sõjaringkonna kohtu otsused.

Läti Kaitseliidu esitajad sõjaväe surnuaial pärga panemas
meie 1. detsembri langenud kangelaste kalmudele.

Toimetuselt.

Meil on kombeks saanud aasta vahetusel tõmmata isiklises, ärilises ja eriti ühiskondlikultuurilises tegevuses piirjooni läinud ja uuesti algava aasta vahel, visata pilku läinud aasta saavutuste, ilmsiks tulnud puuduste, samuti ka mõningate mõtete ning kavatsuste nurjamineku peale, ühe sõnaga — kõige selle peale, mis on juhtinud tegevust, täitnud meie mõtteid ning nõudnud üldse meie olemasolu, ning teiselt poolt, võttes endise aasta tegevusest õpetust ning saades sellest julgust, seada üles uute võimalustega pealetuleva aasta jaoks uued tegevuse kavad ja sihtjooned.

Lubatagu siis ka „Sõduril“ käesoleval aasta vahetusel heita pilku läinud, oma kuuenda, tegevuse aasta tegevuse peale, tuletades meele, mis tema sellel aastal omaks eesmärgiks oli seadnud ja näidata lühidalt oma lugejaskonnale, mis tema sel aastal omist kavatsustest täitnud, oma tegevusega saavutanud ning teiselt poolt — öelda oma lugejaskonnale, milles näeb „Sõdur“ tuleval tegevusaastal oma kõige tähtsama ülesande, tegevuse mõtte ja sihi, missuguseid teesid mööda ja missuguste abinõudega mõtleb ja loodab „Sõdur“ neid tuleval aastal teostada.

Läinud aasta oli „Sõduri“ tegevuses, oma endise tegevusega võrreldes, teatavas mõttes murdeaasta, ehkki küll liig nõrk ja kahvatu. Seda eeldas ja nõudis aeg ning meie kaitseväge sisemise korraldumise, kasvamise uus aste ja muutunud olukord. Juba läinud aastal („Sõdur“ nr. 38: Lugejaskonnale) sai toimetuse poolt lähemalt märgiteletud „Sõduri“ senised arenemise astmed ja rõhutatud iseäraliselt tema praegust, meie rahvaväe arenemise astmest ja tarvidustest tingitud tegevuse suuna ja sisu. Seal oli öeldud: „Nüüd on meie rahvavägi esimesest korraldumise ajajärgust välja saamas. Välimine korraldustöö ja tema tegevus on langenud harilikesse rahuaegsetesse roobastesse. Sõjavägi võib nüüd anda rahulikult õpetamise tööle.“

See on järjekorraline muudatus, mis on tekkinud meie rahvaväes peale tema esimest joovastuse aega, sillele järgnenud Vabadussõda ja lõpuks kaitseväge välimise korraldamise ajajärku.

Praegu on meie rahvaväes käimas spetsialiseerumise, erinemise ajajärk. See ei jäta oma mõju avaldamata ka tema häälekandja „Sõduri“ peale. Praegu on saabunud ajajärk, kus sõjaväelisel ajakirjalt nõutakse jälle huvitavust, teiseks, et tema pakuks erialale andunule puhtteaduslist materjali, ja kolmandaks, et temal oleks ka teatav kasvatusline tendents.

Meil on praegu ajajärk, kus rahvaväel oleks tungivald tarvilik eriline vaimline hääle-

kandja, meil on praegu tungivald tarvilik ka iseseisev tehniline sõjaasjanduse ajakiri. Samuti on tarvidus ka ajakirja ehk ajalehe järele, mis omas enamikus oleks pühendatud sõdurkonnale, kohastatud tema arusaamisele ja tarvidustele.“

Sealsamas oli öeldud ka, kuidas toimetus mõtleb nimetatud uuest olukorrast tingitud tarvidusi rahuldada ja nimelt:

„Sõdur“ tuleb lahutada kaheks üksteisest sisuliselt iseseisvaks ja rippumatuks eriosaks. Tuleb luua sirgejoonelisem ja ainelt ühtlasem kaitseväge üldine vaimline häälekandja. Teiseks tuleb luua eriline sõjaasjanduse tehniline ajakiri.

„Sõdur“ praegusel kujul, nädala väljaanne, tuleb muuta rahvaväe vaimliseks häälekandjaks, andes ruumi ja pühendades nõutavat tähelepanu ka sõdurkonna huvidele. „Sõduri“ nädala väljaanne tooks lähemaid teateid väljamaa sõjavägedest, jooksvaid kirjeldusi sõjaväelistest küsimustest, valgustades nõutavalt meie kaitseväge elu ja tegevust — ühe sõnaga, oleks päevakajaliseks ajakirjaks, mis võiks huvitada mitte ükski ainult rahvaväelast, vaid ka eraisikut.

Teiseks, tuleks asutada täiesti iseseisev sõjaasjanduse tehniline ajakiri. Et see aga meie praegustes majanduslikes oludes täies ulatuses teostamatu, siis võiks selle aset täita „Sõduri“ lisa, kuuväljaanne. Sinna võiks koondada kõik tehnilised sõjaasjanduse artiklid ja erilised kirjutused, mis laimatele hulkadele vähe huvitavad, huvitades ja olles tähtsad ainult eriala tegelastele. Viimane, olles „Sõdur riga“ seot ainult majandusliselt, väljaande poolt, oleks aga sisult täiesti iseseisva iseloomu ja ilmega. Tema võiks lähemas tulevikus, kui majanduslised olud paranevad, eralduda „Sõdurist“ täiesti ka majandusliselt ja kujuneda täielikuks iseseisvaks kuukirjaks.“

Viimast muudatust oli toimetusel tol korral kavatsus osalt teostada juba läinud aasta lõpu poolt. Kuid mõnesuguste põhjuste tõttu pidi selle uuenduse algus edasi lükatama kuni käesoleva aastani. See muudatus „Sõduri“ sisus viiakse aga käesoleval aastal kindlalt ning täielikult läbi.

„Sõdur“ jaguneb käesoleva aasta alguga kaheks eriosaks: nädala väljaandeks „Sõduriks“ ja tema kaasandena iluvaks kuuväljandeks: „Sõjateadlaseks.“

Nädala väljaanne „Sõdur“ tahab saada huvitavaks ja mitmekesiseks päevakajaliselt sõjaväelisi küsimusi ja nähtusi käsitavaks ja laialt loetavaks rahvapäraseks sõjaväeliseks ajakirjaks.

Tema tahab koondada oma lugejaskonda kõige pealt meie kaitseväge juhtivat osa — ohvit-

ser- ja allohvitserkonda; samuti tahab näha oma lugejaskonnas kogu meie rahvaväe sõdurkonda, kes siit tingimata peaks leidma oma huvidele ja nõuetele vastavat lugemist.

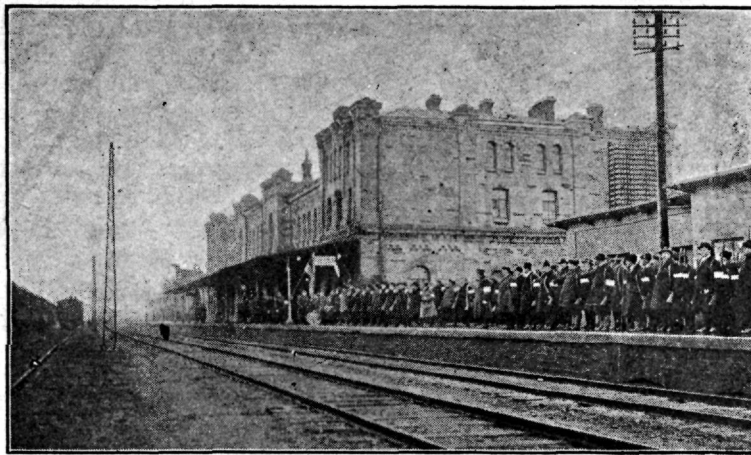
„Sõdur“ tahab saada omaseks, tarviliseks ja kättesaadavaks ajakirjaks ka kõigile kaitseväes mitte teenivatele iseäranis praegusel ajal, kus riigikaitse küsimused on saanud põlevaks päevaülesandeks, kus kaitsevägi, tema seisukord, elu ja tegevus on asjaolude sunnil jälle asetatud riikliste päevaküsimuste keskpunkti. Olgu tähendatud, et ülemalnimetatud küsimustest võib kõige kompetentsemad, täpsemaid ja värskemaid teateid tuua ainult „Sõdur“.

väele, vaid ka tervetele rahulikkudele seljatangustele piirkondadele. Seepärast on laiematel rahvahulkadel mürksõja hävitamise ja kaitseabinõudega tutvunemine hädatarvilik.

Nende teadmiste levitamist võib esialgu toimetada ainult „Sõdur“.

Ülalnimetatud asjaolu sunnib, et „Sõdur“ oleks ülalnimetatud ringkondadel kättesaadav, et tema leiaks lähemas tulevikus tee ka nimetatud ringkondade juurde.

Selleks palub „Sõdur“ kõiki sõjaväelasi — ohvitseri, allohvitseri ja sõdureid, kõiki oma poolehoidjaid, teda oma sõprade ja tuttavate ringkondades tutvustada ja laiali laotada.

Meie Kaitseliidu kompani Balti jaamas meie sõprus- ja liitriigi Kaitseliidu esitajate päralejõudmist ootamas.

„Sõjateadlane“ — „Sõduri“ kaasandena ilmuv kuuväljaanne tahab olla meie oludest ja meie sõjateaduse praegusest seisukorrast tingitult argseks, kuid siiski suurte lootustega algavaks sõjateaduslike artiklite ja kirjutuste koonduskohaks. Tema mahutab endas kirjutusi sõjaväelistest küsimustest, mille sisu teaduslikum ja millel püsiv väärtus ning mis on määratud eeskätt sõjaväelastele.

Juba läinud aastal ütles „Sõdur“:

„Ühte oma ülesannetest näeb „Sõdur“ veel sõjaliste ja sõjatehniliste teadmiste laiali laotamist, levitamist laiemates rahvahulkades. Praegune aeg nõuab kogu rahva sõjaväestamist, sõjatehniliste teadmistega varustamist. See teostatakse küll osalt sõjaväeliste õppuste näol üldise sundusliku teenistuse ajal. Kuid sellest on liig vähe.

Lähemas tulevikus on sõjatehnilised teadmised laiematele rahvahulkadele tarvilikud ka puhtpraktilistel põhjustel. See puutub iseäranis keemilise, gaasi ja mürksõja teadmiste kohta. Mürksõda saab tulevikus olema hädahäädlik mitte ainult väerindel tegutsevale sõja-

„Sõdur“ tungigu ka meie alevikku ja tallu! Sõjaväelased tellige omile kaitseväes mitte-teenivatele sõpradele ja tuttavatele „Sõdur“ ilma nende teadmata!“

„Sõdur“ tahab pühendada tulevikus suuremat tähelepanu ka meie Kaitseliidu tegevusele.

Väljaspool sõjaväelise sõjajõu küsimus on niivõrd tähtis, et teda tuleb võtta täiesti tõsiselt ja ülemaalses ulatuses.

Ka selles küsimuses tahab „Sõdur“ omil veergudel huviäratavaid, selgitavaid ja sihterajavaid kirjutusi avaldada.

Selleks on tarvis, et Kaitseliitu kuuluvad ja Kaitseliidu tegevusest huvitatud ringkonnad rohkem „Sõduri“ ümber koonduksid. Selleks on tarvis, et „Sõdur“ neis ringkondades saaks omaks ja üldloetavaks ajakirjaks.“

Need olid mõtted, mis juhtisid „Sõduri“ tegevust juba läinud aastal. Kuid kahjuks peab avalikult tunnustama, et viimastest ei läinud „Sõduril“ korda miskitki nimetamisväärilist teostada. Eriti peab rõhutatama seda Kaitseliidu küsimuse kohta. Kuid teisest küljest peab tähendama ka, et Kaitseliidu mõtte

propageerimist ei jõudnud „Sõdur“ võtta üksinda oma õlgadele, kuna selleks seltskonnast ja asjaomastest ringkondadest mingit tegevust ei avaldatud. Aeg ja olukord ei olnud veel käskivalt Kaitseliidu korraldamise küsimust üles võtnud. Nüüd on 3. internatsionaali ürgitsemised, mis avaldusid 1. detsembri avantüüris, Kaitseliidu korraldamise küsimuse sõjaväelise jõu korraldamise kõrval päevaülesandeks teinud.

„Sõdur“ avab käesoleval aastal omas nädala väljaandes erilise „Kaitseliidu osa“.

Et „Sõduri“ toimetusel tööjõudude puudusel ei ole võimalik tungida Kaitseliidu korraldamise ja päevatarviduste muredesse ajale vastavas ulatuses, siis palub „Sõdur“ kõigil neil asutustel ja isikutel, kes Kaitseliidu korraldamisest huvitatud, koonduda „Sõduri“ ümber, võtta „Sõduri“ veerud „Kaitseliidu osa“ näol oma korraldusse ja vaadata selle, kui täiesti oma mõttevahetuse koha peale.

Niisugused olid üldjoontes toimetuse kavatsused läinud aastal. Vähe on neist teostamist leidnud. Suurem osa neist ootab teostamist veel käesoleval aastal.

Üks asjaolu on „Sõduril“ läinud aasta tegevuses siiski, mis teda rõõmustab ning suurte lootustega tulevikku lubab vaadata ja mida toimetuse heal meelel tahab siin konstateerida: „Sõduri“ poolehoidjate, „Sõduri“ lugejaskond on läinud aastal, eelmise tegevusaastaga võrreldes, poole suuremaks kasvanud. See on asjaolu, mis paljude kavatsuste mitteteenemise kõrval on toimetusele moraalseks lohutuseks ja tasuks.

„Sõduri“ lugejaskonna rõõmustavalt kiire kasvamise eest on toimetus suuresti tänuvõlglane kohapealsetele agaratele ja energilistele mõtteosalistele, propageerijatele, eriti väeosade adjutantidele ja teistele.

Sõdur“ toonitab seda siin heal meelel ja palub selle eest vastu võtta suurim tänu.

Heal meelel konstateerib toimetus ka kaastööliste arvu ja kaastöö väärtuse ning rohkuse tõusu läinud aastal.

Samuti peab toimetus tänuga meele tulemata ka oma lugejaskonda tema raugemata ja kasvava poolehoidu eest.

„Sõduri“ toimetus kordab ja rõhutab veel: suurim rahuldus on toimetusel teadmises, et vaev ja kulud, mis meie riigil omist kasinatest summadest tuleb kulutada ajakirja väljaandmiseks, ei ole raisatud mitte asjata, vaid et „Sõdur“ on leidnud omale pinna, lugejaskonna, ehkki oma arvu poolest veel mitte täiesti rahuldava, kus tema külvatud seeme, sõjaväelised teated ja oskused ja meie rahva sõjaline kultuur üldse, saab vilja kandma veel aastate pikku.

Läinud aasta poolehoidu ja kaastöö eest tänades kaastöölisi, lugejaskonda ja „Sõduri“ mõtte propageerijaid ning suuremat poolehoidu kaastöö, kaastööliste ja lugejaskonna suurenemise näol veel käesoleval aastal lootes, soovib „Sõdur“ kõigile neile

**Head ja edurikast
UUT AASTAT!**

Aasta vahetusel.

Rõõm ja mure kaksikvennad.
Rahvalaul.

Head uut aastat! — nii lausub sõber sõbrale, tuttav tuttavale, nii korraldakse seda lauset sõnas ja kirjas kõigi maailma keeltes ja miljonites variatsioonides.

Aasta vahetusel soovitakse üksteisele head, soovitakse, et eestulev aasta parem oleks, kui läinud aasta.

Inimesed näivad nagu silmapilguks vallatud olevat aegade vahetusest, kus suiguvad egoistlikud kired ja oma väiklane mina nihkub nagu tagaplaanile, — oma isikline huvi maetakse silmapilguks maha, soovitakse teistele head — head uut aastat,

Aasta vahetuse suurel silmapilgul ei osutu nagu tõena meie rahvalaulu katkend: „küla annab külma nõu ja rahval sel' on raudne süda“.

Rahva „raudne süda“ näib pehmenevat, inimlikumaks muutuvat; temas leidub sooje soovisid ja head tahet teistelegi.

Inimene on saanud altruistiks — kas või silmapilguks!

Väidatakse, et isegi üksiku inimese hea tahe „māgesid kõigutada“ ja imet teha; kuid milliseks jõuks ei osutu miljonilise rahva ühine hea tahe ja ühine soov paremaks tulevikuks! Terve rahva ühine hea tahe ja enese isiklike mina ohverdamine on olnud ka selleks sotsiaalseks distsipliiniks, mis võimaldas inimestele ühiskonnana elada ja millest aeg-ajalt kasvas välja, kas sisemise tarvidusena, või välisähadaohu paratamatusena, ühine tahe — „luua riiki, mis rajatud õiglusele, seadusele ja vabadusele“ — (Meie Põhiseadus).

Aasta vahetus on ühtlasi ka rahva hea tahte väljenduse võimalus.

Kõikide soovid ja sihid on koondatud ühte tulipunkti — soovida teistele head ja paremaid

aegu. Aasta vahetus on ühtlasi ka puhkepause käidud teel, on seisak viivuks, kus hinnatakse tehtud tööd ja vaadeldakse käidud teed.

Aasta esineb meile ju ajaüksusena, aja mõiste on aga igavene. . .

Üle Euroopa on käinud sõjad ja revolutsiooni tormid, mis segi paiskasid seni valitseva ilmakorra.

Torm on tekkinud ka a ja ja ruumi igivanaides mõistetes mis ähvardab ümber lükata senini valitsevat Kepler-Newtoni kosmograafilist ilmasüsteemi. — See on Einsteini relatiivsuse teooria, mille järele a ja ja ruumi mõisted kaovad, ehk õigemini — ühte sulavad.

Kuid see arvatav teaduseilma revolutsioon ei ole suutnud populariseeruda, ega laiadesse hulkadesse tungida.

Igapäine praktiline elu vajab a ja ja otust ja a ja üksust. Ja senini maksavad siin vanad tõesed.

Kui kirjutame nüüd uue aasta uue numbriga 1925, ehk võtame Muhamedi Hedschra 622 a. p. Kr. oma ajaarvamise aluseks või jälle juutide ilmaloomise — siis kokkuvõttes ei ütle need tummad abstraktsed arvud veel inimhõimustusele midagi. Inimsoo ajalugu loovad mitte hallid aastate read, vaid seda loovad suured ajaloo sündmused, — kogu inimsoo ühistöö, mis on kui tulemus kogu rahva vankumata tahtest.

Kui omal ajal mõni piiramata võimuga riigipea kirjutas tähtsamale käsukirjadele alla, et sel ja sel aastal peale Kristuse sündimist ja sel ning sel aastal meie valitsuse algusest, — siis rõhutati viimasega suure valitseja valitsuse alguse tähtsust, nagu mõnda uut ajajärku ajaloo.

Kui meie ajaarvamise aluseks on Kristuse sündimise aasta, siis on ammugi selles vaates ühtlusele jõutud, et Kristuse sündimine ei osutunud mingisuguseks murranguks inimsoo ajaloo. Enne ja pärast veel rohkem on olnud palju suuremaid sündmuseid inimsoo ajaloo, mis vääriks suurema õigusega sealt ajarvamise algust, kuid aegade arenedes on see ristiusu ajaarvamine kõigi rahvaste ühiseks ajaarvamiseks saanud ja oleks täiesti mõttetu seda nüüd muuta. Prantsuse revolutsioon lõi oma revolutsioonilise ajaarvamise, kuid see kadus pea. Ent Vene kommunism, kes kõik ristiusu mõisted tahab hävitada ei ole senini veel julenud katset teha mõnda Lenini sünni- ehk surmapäeva oma ajaarvamise aluseks võtta.

Inimhõimust ja igapäine praktiline elu vajab ajajaotust ja selleks on meil, kui üksus, päikese aasta; ajalugu vajab üldtunnustatud ja vastuvõetud ajaarvamist ja meie kirjutame „aasta 1925 p. Kr.“

Kuid tähtsus ei ole vormis, vaid sisus. Neisse abstraktsesse aja- ja aasta numbritesse peab inimsugu kirjutama oma vaimutööd.

Aja mõiste on igavene, kuid inimhõimust vajab konkreetseid mõisteid omas töös ja tegevuses.

Rahvad vajavad ajajaotust, nagu pikka lülilu rida, kuhu iga inimhõimust lisab juure oma lüli,

omad teened ja mida kokkuvõttes nimetamegi ajalooks. Ajalugu on seismajäänud aeg.

Kui seisatame vahel maakamara geoloogiliste kihtide ees ja vaatleme neid uhtmeid — kihte, siis pidi küll määratu palju aega möödama, kuni emakese-maa pind ikka aega ja uue kihi omale nagu uue rüü selga tõmbas. Kuid igasse lademkihtidesse on tollaegne elu jätnud oma jälje ja vajutanud omale pitsati.

Ent kui vaatleme ajaloo mööduvaid aastaid, kui vaatleme mineviku aasta-arvude rida — ja meie seisaks nagu inimsoo mineviku kihtide ees, kuhu rahvapõlvad jätnud oma tegevuse jäljendid ja kirjutanud oma ajaloo.

Kuid üksiku isiku tahe ja jõud on sageli selleks liiga väike, et jätta oma jäljendid inimsoo mineviku lülilikusse. Seda võib teha vaid hulk — mass; seda võib teostada terve rahvas, vallatud ühisest tahtest ja sihist.

Nagu üksikuist veepiiskadest tekivad veenired, neist — ojad, ojadest — jõed, sageli määratud suured, mis võimsalt murravad oma jooksule ühise tee, — nii tekib ka üksikute rahvapoegade rahvatahe, mis võimas ja vankumata jätma jälge mineviku kihtidesse, ehk lisama juure uut lüli inimsoo ajaloo.

Meie rahva minevik ei olnud palju aastatuhande veel meie ajalugu. Meie, kui rahvas, olime ainult teiste rahvaste egoistlike sihtide ohjektiks — nende käsutusaineks. Seega puudus meil ka võimalus jätta oma rahvuse pitsatiga varustatud jäljendid inimsoo ajaloo.

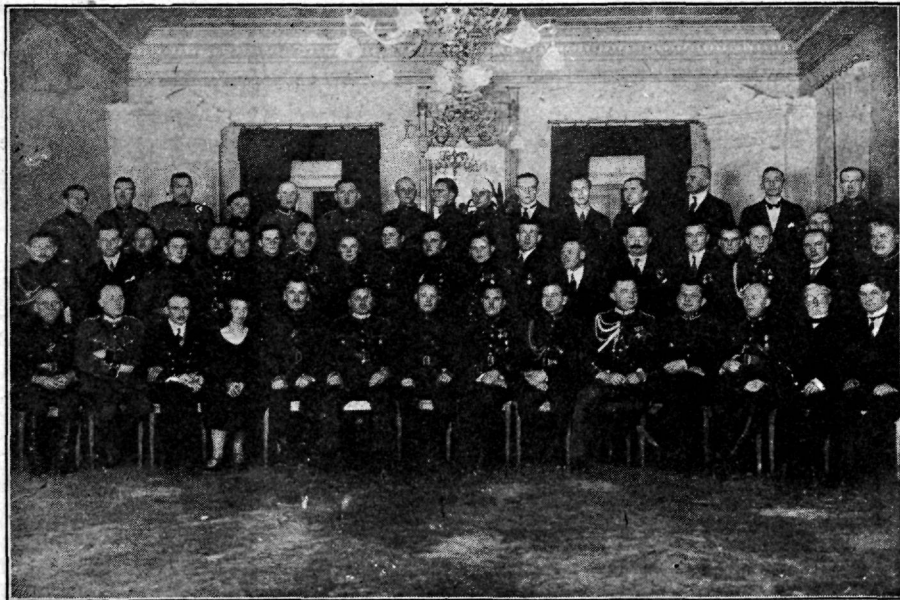
Kuid nüüd on see lülilik meil käes. Meie iseseisvus ja riikline rippumatus on ühtlasi ka kobustus — kohustus ja vastutus inimsoo ajaloo õiglase kohtu ees: Mis võime meie iseseisva rahvana ja riigina?

Ajaloo lülilik on meil käes ja missuguse lüli lisame meie sinna juure. Missuguse jäljendi jätame meie ajaloo mineviku lademkihtidesse?

Vaatamata et oleme noor ja väike riik, oleme suutnud oma 7 a. iseseisvusega soetada omale välisriiklisi sõpru, — riike suuri ja tugevaid, kelle riikline minevik ulatab aastatuhandesse.

Vaatamata et oleme algaja riik, oleme suutnud luua rahuloldava riiklise majanduse, kuna palju suuri ilmariike vaevlevad alles palju raskemates kitsikustes. Oleme end riikliselt püsti ajanud sõdade ja revolutsioonide tormis, oleme loonud omale sõjaväe lahingvälja raskustes.

Oleme teinud paljugi, kuid suuremad ülesanded seisavad alles ees, ülesanded, mis teeks meid, kui rahvast vääriliseks õhtu-Euroopa kultuur-rahvastele. Kuid esimeses järjekorras peame hindama seda, mis juba tehtud — meie riiklist iseolemist, — kui rahvuslase aate tulemust. Sellelt aluselt peame ehitama ka edasi. Inimene hindab aga seda alati väheseks, mis juba on. Igapäises eluproosas ei taha meie nagu nähagi

*Meie liitlase Läti
Kaitseliidu esitajate
koosviibimine Läti Kait-
seliidu märkide anne-
tamise puhul 1. dets.
kangelastele.*

sed head, mis meis enestes ehk mis meie ümb-
ruses peitub.

Meie riikline väiksus — arvuliselt ja territori-
aalselt — teeb meid sageli väiksõks ka hingeliselt.
See paratamata pahe on meile tõkkeks ja kam-
mitsaks kogu meie arenemisele ja iseolemisele.
See väikluse pahe katab kõntsana ja mineviku
jäänusena meie hingeavalduste heledamaid külgi.
Ta paraliseerib suurejoonelikkuse meie sise- ja
välisriiklises tegevuses, ta viib ummikusse kogu
meie eluavaldused.

Vabaneda sellest, kui mineviku jäänu-
sest, olgu meie esimene mure.

Kuid kui kritiseerime ja eitame oma elu-
avalduste pahesid ja puudusi, siis olgu see enese-
piitsutus tunnuseks, et tulevikus paremad tahame olla.

Vana aasta on möödunud ja meie seisame
uue aasta algul.

Oleks mõtetu küsida, mis see uus aasta meile
toob.

Oigemine küsime, — mis meie selle aastale
anname?

Aja lülilik on meie käes, ja mis uut lisame
meie, kui praegune tegev põlv, uuel aastal
sinna juurde?

Missugust lõime kujume meie igaviku kan-
gasse?

Kuid, et luua uut, peab sageli hävitama vana.
Et ehitada, peab otsima tugevat alust, mis võimas
oleks kandma tuleviku koda.

Uus aasta vabastagu esimeses järjekorras
meid sellest vanadest — endisaegade jäänu-
stest, mis võõra keele ja võõra meelena, kui mineviku

kõntsana meie kodus, seltskonnas ja sõjaväes
pesitsema jäänud.

Uus aasta virgutagu meid loiduse unest, uus
aasta rajagu meile uued sihtjooned ja uued teed
— igavesti vana, kuid alati uue — rahvuslise aate
aluspinna. Uus aasta kasvatagu ja süvendagu
meie usku iseendasse ja oma jõusse
kui ainsasse võimusse, millele tugine me
välis- ja sisehädahoju ajal. Uus aasta on meie
lähem tulevik, ja tulevik on noorte päralt! —
Hingeliselt noorte päralt, kes ei lepi selle väikese
koolitarkuse bagaashiga, mida omandati paljude
aastate eest kusagil võõras koolis, vaid tulevik
on nende päralt, kes mõistab lugeda aegade
vahelduvast ja targast raamatust — õppida elu-
koolist. „Tempora mutantur et nos
mutamur iú illis“ — ajad muutuvad ja
meie ühes nendega.

Alati arenev ajavaim nõuab uutele aegadele
aklimatiseerumist, hingelist paenduvust —
souplesse d'esprit — nagu väidab kindral Ser-
rigny omas raamatus „(Reflexions sur l'art de la
guerre“).

Seda mõistku ka vana põlv, kellele noorte
püüded ja tahted näivad kangekaelsusena ja kel-
lele näib, nagu ei tahaks noored enam käia isa
targa õpetuse järele.

Uus aasta nõuab kogu meie rahva ühistööd.

Andkem uuel aastal üksteisele tugevamini
käed, tõmmakem koomale read ja meid ühen-
dagu üks ühine aade — ehitame tugevaks
Eesti kodul

A. J.

Vabaduse Risti annetamine

Ülemjuhataja poolt

1. detsembri kangelastele:

kindral-major Untile, veltveebel
Schaurupile, veltveebel Aamamile
ja kapral Brükkerile.

Läti kaitseliitlaste külaskäigust Eestis.

1. dets. sündmuste kohta Tallinnas ning hiljutise Läti kaitseliitlaste külaskäigu üle Eestisse toob „Latvijas Kareivis“ oma viimastes nr. nr. pikema, umbes 1200 realise üksikasjalise ülevaate. Muu seas kirjutab leht: „Lätil oli juba kauemat aega kavatsus Eestit küllastada, et tutvuneda naaberriigi kaitseliidu organisatsiooni tegevusega. Hiljutised sündmused Eestis kiirendasid selle kavatsuse teostamist. Silmaspidades asjaolu, et Eesti on meie lähem naaber ja liitlane, ning et Eesti iseseisvuse ja vabaduse kaotamine oleks saatuslik olnud ka Lätile, kuna meid ähvardavad ühed ja samad vaenlased, — otsustas Läti kaitseliidu juhatus ühel häälel Eesti sõjaväelastele, ametnikkudele ja kodanikkudele, kes 1. dets. mässu puhul end kangelastena üleval pidasid, annetada Läti kaitseliidu aumärke rahvuslike lindiga. Külaskäigu eesmärgiks oli ühtlasi ka soov, uuestloodud Eesti kaitseliiduga tugevamaid sõprusidemeid sõlmida. Sõit algas 11. dets. ning möödus ilma vahejuhtumisteta. Tervel sõidu kestvusel ei olnud midagi märgata hiljutisest mässust. Arvasime, et meid, võib olla, keegi ehk ka jaama vastuvõtma ilmub, kuid iialgi ei oleks oskanud unistada nii südamlikust vastuvõtust. Kõige enam üllatasid meid kaitseliidu auvahid.

Lätil on kaitseliit ainult maal ja neis keskkondades, kus ei ole sõjaväge, Eestis on nad igal pool. Tallinnas võib kaitseliitlaste hulgas märgata niihästi noori, kui ka vanu elatanud härrasid: ärimehi, tööstureid, ametnikke, ajakirjanikke, arste ja advokaate, ei puudu isegi ülikooli professorid. Kõik nad on osa võtnud mässu mahasurumisest ja on uhked, et end riigikorra ja vabaduse kaitsjateks võivad nimetada. Enamal jaol meie kodanikkudel puudub sarnane enesetunne. Tallinna jaama jõudmisel mängis orkester Läti rahva marssi ja rahvahulga keskelt kostsid hüüded „Elagu Latvija!“, „Elagu Läti!“ vahete vahel ka Läti keeles: „Lai dsivo Latvija!“ „Sveiki draugi!“ Jaamast mindi paremasse Tallinna võõrastemajja „Kuld Lõvisse“,

kus einet võeti ja teine-teisega tutvuneti. Sellele järgnes visiit Riigivanema ja välisminister Pusta juurde. Pärast seda tutvustati meid sõjaministeeriumiga. Kuna Riigivanema juures ja välisministeeriumis meid üllatas suur vaikus ja rahu, kees sõjaministeeriumis töö. Sealt sõitsime sõjakooli, kus meid kooli korraga tutvustati.

Peale selle oli vastuvõtmine praeguse faktilise Eesti ainuvalitseja, kindral Laidoneri juures. Võrdlemisi veel noor, sirge, laiaõlaline inimene, kindlate, kuid ühtlasi ka lahkete näojoontega, kesmise kasvuga, lihtsalt riietud, ilma aumärkideta, väljaarvatud ametmärgid, jätab ta ennem osava diplomaadi, kui sõjaväelase mulje. Kolonel-leitnant Baumani tervituse peale vastab ta lihtsalt. Väljendab rõõmu, et oleme ilmunud just sel momendil, mil Eesti rahvas kõige rohkem moraalse toetuse järele tarvidust tundis. Sõnad voolavad vabalt, sundimata. Laused lühikesed, katkendilised, kuid siiski sisurikkad. Jõudsimme pärast otsusele, et kindral Laidoneril on iseäraline kunst kõike tarvilikku imelühidalt, otsustavalt, selgelt ja igale arusaadavalt väljendada. Pea iga sõna, millest sügav tõsidus välja voolab, saadab ta lahke naerutusega. Ka kõige keerulisemad küsimused muutuvad tema selgitusel lihtsateks. Tema tumehallide silmade sära on vaimustav ja külgetõmbav. Vististi on need nimetatud omadused, iseäranis lihtsus, lahkus, tark mõistus, rikkalikud teadmised, kiire otsustamisvõime, imestamapanev viisakus ja täieline ausus, teda rahva silmis teinud Jumala sarnaseks. Kindr. Laidoner on kõigis ringkondades, väljaarvatud eestivaenulistes, suures lugupidamises ja armastatud. Peaasi, et rahvas, sõjavägi, valitsus ja Riigikogu teda täiesti usaldavad. Kuni Eesti saatuse üle on otsustav sõna sel imestamapaneval, murdmata tahtejõuga, terava mõistusega isikul, ei ole ükski hädaohtlik vaenlane meie naabrile kardetav.

Paistab, nagu oleks ka meie end. vägede ülemjuhatal kindral Balodis'il teatav sarnadus kindral Laidoneriga. Eestlased on ainult meist palju pat-

riootilisemad ja oskavad oma juhi teeneid paremini hinnata, kui meie.

Samal õhtul oli külaliste auks Estonia saalis pidusõök korraldatud, millest osavõtsid valitsuse esitajad, kõrgemad sõjaväelased, Läti saadik Eestis Seski, ajakirjanikud j. t. Peab tähendama, et Eestis meid igal pool saatsid tähtsamate Tallinna lehtede esitajad, mida meie Läti ametivendadel tähele tuleks panna. Peeti palju tervituskõnesid, lasti elada Eestit ja Lätit, lauldi isamaalikke laule j. n. e.

Järgmisel päeval käisime vennashaua, kuhu pärja asetamise, ning Tallinna garnisoni klubis. Klubi on igatepidi väga eeskujulikult sisse seatud.

Samal päeval käisime ka Eesti vabadussõja muuseumis. Viimane on vähem kui Leedu ja meie sõjamuuseumid, kuid selle eest palju sisurikkam ja täielikum; näituseks on Eesti muuseumil endise ülemjuhataja vabadussõja kabinet, kust sõjakäiku juhiti. Lätlastel puudub sarnane täiesti. Seda nimetades ei tahaks öelda, nagu peaks meie kõik Eestile järele tegema, kuid siiski ei tohiks Läti rahvas unustada seda, mida unustada ei või. Väga huvitavad on ka manekeenid, — esimeste Eesti vabadusvõitlejate tüübid. Nad on nii osavalt järele aimatud ja väljatõttatud, nagu oleks nad elusad. Tundub, nagu võiks nad iga silmapilk liikuma ja tegutsema hakata. Sama huvitav on ka partisaani tüüp. Rahulikult ja sirgelt seisab ohvitseri manekeen — esimeses rahvuslises sõjaväe vormis. Muuseumis käib iga päev palju rahvast, kes ütlevad, et „vaadake, missugused olid meie riigi rajajad ning rahva vabastajad. Nad olid tuhat korda halvemates tingimistes ja ei nurisenud siiski... Sellepärast tuleks ka meil vähegi kannatada ja mitte ainult riigilt nõuda, vaid ka anda, et alal hoida kallist saavutust — vabadust ja iseseisvust!“ Ei oska sõnades väljendada ega üleskirjutada, kui tähtis on see kasvatuslikest küljest. Meie muuseumis võib küll näha üksikuid riidetükke, mütse j. n. e., kuid mitte midagi üheskoos.

Tallina suurema ajalehe „Päevalehe“ toimetusele andsime ära 25.000 rubla, mässu puhul langenute perekondade toetuseks, ühtlasi tutvunesime ka trükikoja sisseseadega, uuema aja masinatega j. n. e.

Samal päeval oli ohvitseride klubis aumärkide annetamine 1. det. kangelastele. Avaratesse ja toredalt sisseseatud klubi ruumidesse oli kaunike hulk rahvast kokku kogunenud. Klubis võtavad meid vastu garnisoni ülem, linna komendant ja kõrgemad sõjaväelased. Peagi ilmub ka kindral Laidoner. Kangelased on enamalt jaolt kõik noored, kuid siiski tõsiste nägudega.

Allul kavatseti märke anda ainult 15 isikule, kuid kindral Unti ettepanekul lisati veel 5 juurde. Avamiskõne peab Läti delegatsiooni esimees kollektant Bauman: „Olgu tervitatud vahvad Eesti vabaduse kaitsjad Teile, teie ilusasse pealinna küllasse ilmutades, tahame meie — Läti kaitseliidu esitajad — tähendada, et teie teened, teie eneseohverdamine ja isamaa armastus, mis 1. detsembr. üles näitasite, — on tunnuseks, et mingisugused tormid teid üllatada ei suuda. Teilt taheti rõõvida vabadust, teie rahvus-demokraatlist korda, teid taheti orjastada, et seega kasu tuua mõnekümne internatsionaali teenrile. See umbrohi tärkas ja kasvas põrandal all ehk toodi salaja üle piiri. Vaatamata kavaluse ja kurjuse peale, likvideerisite teie selle tumeda jõu paari tunni jooksul. Et meeletuletada vendi ja sõpra, kes riigi iseseisvuse ja rahva vabaduse eest oma elu ohvriks tõid, kummardame kurvalt pead... 1. detsember oli teile proovitunniks. Ja tõesti näitavad viimased sünd-

mused, et teie jõud palju suurem on, kui arvata võis. Teie isamaa armastus ja eneseohverdamine päästis kõiki ähvardavast hädaohust. Teie rahu on ka meie rahu, sest ka meid — lätlasi — mitte vähem kui teid, ajab iga ähvardav nähtus ärevusse. Ühesugustes tingimistes võitsime omale vabaduse, ühisel jõul saame seda ka kaitsema!“

Kol-leitn. Baumani kõnele vastab ülemjuhataja kindral Laidoner: „Minule alluvate sõjaväelaste ja terve Eesti rahva nimel avaldan südamlikku tänu au ja tunnustamise eest, mida Läti kaitseliidu esitajad üles näitasid, kaasa tuues Läti rahva kaastundmuse tõendusi. Võite kindlad olla, et meie ialgi seda silmapilku ära ei unusta. Eesti sõjaväelased võtavad rõõmuga vastu ja kannavad auga teie poolt annetatud aumärke“. Paljud juuresolijad on pisarateni liigutatud. Kõnele järgnes aumärkide kätteandmine, millede omanikkudele kindral Laidoneri ja teiste ohvitseride poolt õne soovitakse.

Mitmelt väeosalt saime pidule kutse, kuid ajapuuduse tõttu ei võinud lahketa kutset ära kasutada.

Et raskelt haavatud kadett Pesurile aumärki ära anda, sõitsime autodes Tallinna sõjaväe haigemajja, mis asub vanas veneaegses hoones. Seal-samas kõrval ehitatakse uut, toredat haigemaja, põhjalaste stiilis.

Korrapidaja saatel läksime kaunis kitsasse ja võrdlemisi madalasse tuppa, kuhu kummagi seinäärde umbes 12 haigevoodit haavatud sõjaväelastega oli paigutatud. Raskelt haavatud kadett Pesuri haav ei lase teda õieti hingata ega kõvasti rääkida. Ta on haavatud rinnust ja mõlemist jalast. Talle annetatakse aumärk diplõomiga. Haavatu liigutab veidi ja sosistab: „Täna... Kui elama jään, — annan heameelega oma pea ka Läti eest...“ Haavatu vaikib. Seina tagant kostab selgelt ühe haavatu valulik hoigamine... Lahku sügavasti liigutatult.

Peale aumärkide väljajagamist oli ohvitseride klubis pidulik koosviibimine, kus jälle vastamisi tervituskõnesid peeti ja üksksteid elada lasti. Kell näitab juba 17. Peame lahkuma. Paljud küsimused jäävad täiesti arutamata, isäranis meie kaitseliidu tegevuse ja selle eesmärgide üle. Suure rutuga sõidutati meid võõrastemajja, kus meie asjad seisid ning sealt jaama, kuhu kaitseliitlased, sõjaväelased ja seltskonna tegelased meid saatma olid kogunenud. Jaamaaisel lehvivad mõlemi sõbraliku riigi lipud. Rahva hulgast kostavad tervitushüüded. Orkester mängib Läti marssi ja rahvaviise. Viimased käepigistused, viimased paremad soovid: „Jällegemiseni tuleval suvel Tallinnas ja Riias“. Vähehaaval kaovad kauguses vastuvõtliku Tallinna vilkuvad tulukesed.

Ehk küll Tallinna sõit ei olnud ametlise iseloomuga, ehk küll Läti kaitseliidu esitajad põhja naabri juurde külla ilmusid ainult eraorganisatsioon esitajatena — oli vastuvõtt siiski kõrgemal määral südamlilik ja pühalik. Tõuseb koguni kahtlus, kas meie, lätlased, oleks suutnud seda kõiki samuti läbi viia, koondades ilma erandita ühte sõbralikku peresse diplomaatia-, sõjaväe-, majandus-, kultuur-seltskondlise- ja kaitseväe tegelaste ringkondi.

Meie sõidu positiiv-saavutustena võiks nimetada: lähemate sõprussidemete sõlmimist meie põhja naabriga; tutvunemist Eesti kultuur- ja militäarsaavutustega; riigikaitse tegevuse edustamist (väljaspool sõjaväge); kaitseliidu idee populariseerimist; informeerimist Eesti kaitseliidu organisatsiooni, sõjaväelise liidu „Kaleva-Maleva“ üle j. n. e.; 1. detsembr. mässu põhjuste ja selle taga-

järgede selgitamist; Balti riikide liidu idee populariseerimist; tuleviku koostöö eesmärkide rajamist ning rahva vabaduse ja vabariikide iseseisvuse kindlustamise edendamist.

Positiivsete saavutuste hulka võiks lugeda ka seda, et meil nüüd võimalus on vahetuse teel Eesti

sõjamineeriumilt oma muuseumi täiendamiseks komplekte saada.

Lõpuks ei saa ka tähendamata jätta, kuivõrd laialdased ja südamlikud kirjeldused meie külaskäigu kohta ilmusid kõigis Eesti suuremates ajalehtedes.

A. Tr.

Esimene detsember Tondil.

Esmaspäeva hommik. Rahulikult kõlavad läbi kompani ruumi tunninäitaja 5 lööki. Korrapidaja, kes laua ääres eeloleva repetitsiooni ettevalmistamisse süvenend, katkestab oma töö ja hakkab üles äratama paari-kolme kadetti, kellel ees tarvilikud toimingud. Ülesärkanuile kellaaega teatades, asub korrapidaja endisele kohale ja jätkab õppimist.

Kell 5.18. . . Uksest, mis kasarmu sisemusse viib, sammub kompanisse päevnik, et aega vaadata ja korrapidajalt korraldust saada postilt lahkumiseks. Korrapidaja teeb vastava korralduse, mille peale päevnik oma kohale tagasi minema hakkab. Vaevalt on ta paarkümme samm teinud, kui välisuks äkki lahti kistakse ja lävele ohvitseri riides mees ilmub. Silmates sissetulijat, hüppab korrapidaja üles, et temale vastu minna, kuid läbistatud kolmest kuulist, langeb põrandale hüüdega: „üles!“ Sissetugijate poolt visatakse paar käsigranaati voodisse, mis õnneks aga ei lõhkenud. Nüüd pannakse töötama püstol-kuulipilduja „Thomson“, tulistatakse kord voodisid, kord piki kompanid, et sulguda läbikäiku teisel pool ruumi otsas olevasse relvade tuppa. Paugutamise kära ja kisa peale on kõik kadetid vooditest välja hüpanud ning olukorrast kohe aru saades, roomavad varjuriikvõimaise kohtesse, et parajal silmapilgul sissetugijatele vastu hakata: paljud hüppavad aknaist välja, mille juures aga sattuvad tule alla väljastpoolt. . .

Vaikib kuulipilduja, kisa ukse juures suureneb ja hüüetega „vooditesse jääda! . . . kes liigutab, saab maha lastud! . . . kas kuradid on kõik voodite all!“ jne. tormab ruumi salkkond sõjaväe ja erariides mehi. Jookstes lastakse parabellumi revolvrüst, visatakse mõni granaat ühele kui teisele poole voodisse, millised suuremalt jaolt oskamatu ümberkäimise tõttu ei lõhke, ning rutatakse relvade toa poole. Sinna jõudes haaravad mõned neist püssid ja tormavad edasi, vallutades teisi ruume.

Ruum on kommunistidest tühi. . . Voodite vahelt kuulduvad haavatute ja surijate ohked, ning hüüded: „tasuge! . . . Tooge mulle püss! . . . ma ei näe midagi! . . . Paljud jooksevad relvade ruumi, haaratakse sealt kätte püssid ja kerged kuulipildujad, aga mis teha tühja relvaga — padrunid on aidas luku taga, aida ukse eelses koridoris aga punased. Klirisedes puruneb aken, voodisse, mille all varjul mitu kadetti, langeb vihisev granaat, kostab mürtsakas . . . ja põlesid madratsid, linad padjad, kuna havatud kolm meest. Suure leegiga põlevad voodid ja lõhkekohale lähemalseisvad kapid, täites kogu kompani ruumi kibeda suitsuga. Katsutakse tuld tekkidega matta ja sumbutada, kuid ka need lähevad põlema, tuld kustutajate riistele edasi andes.

Kommunistid, väljapääsu teisest ruumi otsast mitte leides, jooksevad tulduv teed tagasi jälgitud kadetidest, kellel säjariistadeks ainult tühjad püssid. Jällegi kostavad paugud ja lõhkek granaat. . . Hüüdega: „Aga nüüd üles, sellest kompanist saab juba!“ tõttavad külastajad teisele korrale. Trepil

satuvad nad aga sissekäigu valveks juba väljasaadetud kadeti peale, kes nende pihta kohe tule avas. . . Kolmest kuulist tabatuna langeb valvur, — ta on oma kohuse täitnud! Nähes, et juba vastupanu organiseeritud, põgenevad kommunistid paaniliselt kaotades kaks seltsimeest, kelle laibad trepil ja alumises ruumis lamavad.

Alumises üksuses on vahepeal padrunid kätte jagatud. Kiirelt korraldatakse 5-e mehelised patrullid, antakse neile ülesanded ja saadetakse välja kohe põgenejate kannul.

Ilmusid koha peale juba ka õpeasutuste ülem oma abiga ning üksuste ja ohvitseride kursusse ohvitserid.

Õudne ja kurb on pilt alumisel korral. Uksest sisse astudes, paistavad kohe vereloikudes lamavad kehad. Paremal pool ukse juures upub enda veres kommunist. Voodite vahel, mis verised ning kuuli auke täis, istuvad ehk seisavad haavatud pühkides verd ja sidudes haavu voodi linadega. Kõik akna ruudud on lõhutud voodid ja kapid segamini, seinad, pildid kuulide märke täis, põrandal laialipillatud riided ja pesu.

Haavatuile abi andma on ilmunud velsker ja pr. Lebedev, kes toimib halastaja õena, puhastades ja sidudes, ning troostisõnu üteldes valus vaevlejaile. Arst sanitariga on küll ühe küll teise haavatu juures ametis.

Väljas samal ajal on kibe töö käimas. Vangistati viis kommunisti. Värisedes seisavad need kaabaka välimusega mehed eeskoja seinä ääres, pilk täis metsikut viha ja vaenu. Tunnimees ei luba neile ei ühtegi liigutust. Ümber seisavad vabad kadetid, ka kergesti haavatud. Viimaste sõnad ja pilgud ei luba midagi head.

Üldiselt ei ole kadettide meeleolu mitte rõhutatud. Ülemuse korraldused ja käsud leiavad kõige kiiremat täitmist, ei puudu kadettidel, aspirantidel ja sõduritel ka oma iniatsiatiiv. Katsutakse igatpidi abistada haavatuid: koristatakse ruume, seatakse korda voodid ja kapid; veltveebid selgitavad kaotusi nii inimeste kui relvade ja inventaari alal, ühe sõnaga — tööst on kõik. . . Peagi näib, nagu oleks väike segadus olnud, mitte aga tõsine kallaletung. . .

Salk kadette ja aspirante ühes pataljoni ülemaga ajavad enda ees kolme sama välimusega inimkogu, kui eelmisedki vangid. Neile järgneb kooli peateele ka must kinnine auto, mis ehitatud punaste lilledega — ka temas sõitjatel ei puudu punased rosetid rinnal, ning parabellumid ja granaadid käes ja taskus.

Aluspesu väel akendest välja hüpates, jõudsid mõned kadetid lähema majani heinamaal, kus endid riietada mõtlesid — sattusid aga ootamata punaste staabi peale. Sellest teadustatakse, ja kohe saadetakse üks rühm ohvitseri juhatusel selle maja peale välja. Punased olid jõudnud aga juba jalga lasta, ainult „staabi“ valvet maha jättes. Muuseas saadi sealt palju püsse, revolvreid, igat seltsi padroneid,

kast käsigranaate, ohvitseri ja sõduri vormikraesid, mütse, sinelisi, kasukaid, kaks kotti sidumismaterjaliga, tosin mütsimärke papitükil, mitmed uued traadilõikamise käärid, Verhovsky taktika, mille lahti lehekülj „Nastupatelnoi boi“ (pealetungi lahing) ja . . . tuluus lõõtsapill. . .

Sõjasaak asetati kadettide kasino rõdule, sest kasiinosse ei pääsenud naljalt sissegi. Kommunistid olid ka kasiinosse kangejõulise pommi visanud, mis arvatavasti korrapidaja ohvitserile oli määratud, kelle tuba ka neis ruumes. Pomm oli oma töö korralikult ära teinud: aknad ühes raamidega ja ukсед ning peeglid, samuti ka laud ja toolid olid lõhutud ja laiali paisatud; seinad ja lagi ära suitsunud ning põrandas avaus: põrandal põlenud eesriiete ja kardinate jäänused; kogu ruum täkitud granaadi kildudega.

Kadettide eluruumide ette sõidavad autod. Õrnalt kantakse ühes madratsitega neisse haavatud, siis surnud kaasvõitlejad. Kõik paljastavad pead ja võtavad valvel seisaku. . . Autod veerevad ära linna poole. . . Saatjate pilgud on täis kaastundmust neile, kes ajutiselt või päriselt lahkuvad; ühtlasi aga igatühe näol, eriti veel noorte kadettide nägudel, on selle mõne tunniga ilmunud midagi uut: tõsisem ja kindlam on vaade, mehisem näoilme. . .

Kogu kaotused kadettide hulgast olid 4 surnutena ja 10 haavatut.

Langnud kadetid: Tomberg, Teder, Udras ja Allebrass.

Haavata said kadetid: Pesur, Mölder, Saulepp, Jakobson, Steinbick, Dreimann, Hanni, Stamm, Eckbaum ja Mikk.

Nõukogude Vene sõjaasjatundjate arvamised tuleviku sõja võimalustest.

Nõukogude ajakirjanduses avaldatakse õige elavate huvi tuleviku sõja võimaluste igakülgsel selgitamisel.

Trotski — Nõukogude liidu „revvoensoveti“ esimees, maa- ja mereväe rahvakomissar ja mõned muud kõrgemad punaväe juhid selgitavad tihtilugu ajakirjanduse veergudel ja oma avalikkudes kõnedes neid põhiväiteid, milledele tulevat rajada ühenduses tuleviku sõja võimalustega punase sõjajõu arenemiskava kokkuseadmine ja teostamine.

Tähendatud kava eeluurimine olevat orgaaniliselt seotud üldise Nõukogude Vene majanduslise ülesehitamiskavaga ja nõudvat hästi väljaarenenud majandus-kultuurilist ja poliitilist baasi, eriti progressiivselt kasvavat budžeti. Nii arvatakse, et ühenduses Nõukogude liidu majandus-kultuurilise ja poliitilise arenemisega peaks arenema ka Nõukogude sõjaline jõud.

Iseloomustav on selles suhtes Trotski kõne 1923 a. Moskva kubermangu kiitõösturite konverentsil, kus Trotski muu seas järgmist toonitas („Isvestijas“ 4. V. 1923. a. Nr. 97):

„Kui küsime: kus on riigikaitse võti, siis peame vastama, et see on tööstuse käes. Kui nüüd tuleks võidelda, siis tuleks võidelda õige tõsiselt — võitlus saab olema mitte elu, vaid surma peale. Kui lõök tuleks läänest, siis see tähendaks, et „seatakse kaardile“ ühelt poolt Nõukogude vabariigi iseseisvuse saatus ja teiselt poolt Nõukogude Vene kodanliste naabrite saatus“.

„Punavägi üksi seda küsimust ei suuda otsustada ja kui Nõukogude Venel tuleks mobiliseerida uued sajad tuhanded, miljonid, siis oleks tarvis ka seotada Nõukogude ladudesse saapaid, mütse, särke, padrunid — kõiki, mida on vaja halastamata ja verisel sõjategevusel. See kõik on olemas üksnes Nõukogude tööstuses“.

Tulevikusõja tekkimise suhtes on eriti huvitavad need mõtted, mida väljendanud M. Batorsky, punase ratsaväe kõrgema kooli ülem Peterburis (endine kindralstaabi ohvitser) omas broshüüris „Sõja ja operatsiooni kava ettevalmistus“, 1921 a. väljaanne.

Selle broshüüri peatükis: „Arvestuste ja vahendite ettevalmistus operatsiooniks“ seletab Batorsky tulevikusõja tekkimise suhtes järgmist:

„Kõige enam on võimalik, et tulevikus Nõukogude Venel tuleks sõidida kahel juhtumisel: 1) kapitalistlike riigikorra riikide pealetungil, selle peale vaatamata, missugusel viisil see pealetung ei väljendu ja 2) otstarbega, toetada oma valitsuse vastu massu tõstnud proletariaati mõnes naaberriigis“.

Viimasel juhtumisel võivad ette tulla kaks kombinatsiooni — üks, mille juures on proletariaat oma kätte haaranud valitsusvõimu ja tarvitab abi kapitalistlike riigikorra lõpulikuks likvideerimiseks oma kodumaal ja teine, mille juures teatud riigi proletariaadil puudub tarvilik jõud iseseisvaks aktiivseks väljaastumiseks ja vajab väljastpoolt tõuget, mida võiks anda punaväe pealetung ja sissetung naaberriigi territooriumile“.

„Viimasel juhtumisel oleks suurema reaalse tähtsusega abiandmise õige silmapilgu tabamine, selleks, et mitte alustada tegevust liig vara, ehk et mitte hiljaks jääda“.

„Nii ühel kui ka teisel juhtumisel tuleb operatsiooni ja sõda pidada aktiivsuse vaimus, sest kaitsetegevuse kava algidus juba peitub lüüasaamine ja kaitsetegevus ei suudaks mitte mõjuvaid tagajärgi anda“.

„Niisugusel viisil pörkame kokku tarvidusega pidada pealetungivat sõjakäiku võõra maa-ala vallutamiseks. Selle asjaolu vaatlemise esimesel silmapilgul võib paista, et see taktika ei vasta mitte tööliste ja talupoegade valitsuse põhiväidetele, mis eitavad vallutamise printsiipi. Faktiliselt aga ei saa siin vallutamist niisugusel viisil, kui seda harilikult mõistetakse, mitte olema“.

„Vastandina endistele sõdadele, kus võõra maa-ala vallutamine õigustas teda lugeda omaks omanduseks, saaks territooriumi vallutamine proletariaalse valitsuse poolt väljakutsutud ainult masside vabastamise nõuetega, oleks tingitud sõja plaani aktiivsest iseloomust, mille juures ei võiks edasitungimist piirata territoriaalsete piiridega. Selle juures jääks vallutatud territoorium peale võitluse lõppu uuesti loodud valitsuse kätte“.

„Peale riigi ja punaväe igakülgselt sõjategevuseks ettevalmistamist tuleks abinõusid tarvitusele võtta naaberriikide proletariaadi ja temale kaasatudvate masside ettevalmistuseks aktiivsele võitlusele kapitalistlike valitsuse vastu“.

1. detsembri kangelased.

Johann Jaagu p. Unt sündis 25. märtsil 1876 a. Viljandi maakonnas Tarvastu vallas. Üldhariduse sai Viljandi linnakoolis ja omas iseharimise teel gümnas. 6 kl. piirides; sõjaväelise — Vilno junkru koolis, mille I. järgus 5. augustil 1901 a. lõpetas.

Sõjav. teenistusse astus vabatahtlikuna 113. Starorusski jalgväe rügemendi 27. sept. 1897 a., kust 1. septembril 1899, junkru kooli astus. Kooli lõpetamise järele 2. aug. 1901 a. ülendati alam-lipnikuks ja määrati endisse rügemendi kompani nooremaks ohvitseriks. Ülendati alam-leitnandiks vanusega 1. sept. 1901 a. Komandeeriti Kaug. Idasse 10 jaan. 1905 a., kus sõjategevusest jaapanlaste vastu kuni 18. nov. 1905 a. osa võttis. Peale seda määrati teenistusse 85. Viiburi jalgv. rügemendi. Ülendati leitnandiks vanusega 1. sept. 1905 a. Viidi tagasi endisesse rügemendi noorem ohvitseriks 24. märtsil 1906. Ülendati alam-kapteniks vanusega 1. sept. 1909 a. ja nimetati kompani ülemaks. Ülendati kapteniks vanusega 1. sept. 1913 a. 1914 a. 19. juulil läks oma kompaniga ilmasõtta, kus kogu sõja aja eesliinil viibis ja pataljoni ülemana, rügemendi ülema abina ja rügemendi ülemana osa võttis paljudest lahingutest Saksa väerinnal kuni 25. veebr. 1918 a., saades lahingus Coldopi linna all shrapnelli killuga haavata.

Ülendati kolonel-leitnandiks vanusega 15. aug. 1915 ja kolonelik — vanusega 20. okt. 1916 a.

Kindral-majoor J. Unt.

Vabaduse Risti I liigi 2. järgu ja III liigi 2. järgu kavaler.

Eesti vabariigi sõjaväe teenistusse astus J. Unt 13. dets. 1917 a., mil tema ka 2. Eesti jalgv. rügemendi ülemaks nimetati. 28. jaan. 1919 a. määrati ta 1. diviisi brigaadiülemaks ja 1. aprillil 1919 a. — 1. diviisi ülema abiks. 24. okt. 1919. nimetati J. Unt Vabariigi Kaitseliidu ülemaks ja 14. kuni 23. jaanuarini 1920 a. oli sõjaministri asemikuks. 29. märtsil 1920 a. määrati ta sõjaväe ringkonna ja Tallinna linna garnisoni ülemaks.

Ülendati iseäralise kiiduväärt ja Vabariigile kasuliku teenistuse eest kindral-majoriiks, vanusega 24. veebr. 1922 a. ja nimetud sõjanõukogu liikmeks 31. märtsil 1922 a. Üldse võttis ta eesliinil Eesti vabadussõjast osa 21. nov. 1918 a. kuni 24. okt. 1919 a.

15. märtsil 1924 a. nimeatakse Kindral-majoor Unt Ranna-, õhu- ja sisekaitse ülemaks.

Sõjal. teenete eest annetati kindral-majoor Unt'ile I liigi 2. järgu Vabaduse Rist, tasuta normaaltalu ja 300.000 marka autasu.

1. dets. 1924 a. kommunistilise mässukatse likvideerimise eduka juhtimise juures ülesnäidatud iseäraliste teenete eest annetati temale Vabariigi

Valitsuse poolt III liigi 2. järgu Vabaduse Rist.

Peale selle on kindral Unt'il veel järgmised autähed: Poola Sõja rist, Läti Kaitseliidu aumärk, Stanislause 3. ja 2. järk, Anna 2., 3. ja 4. järk ja Vladimiri 4. järk, — mõökadega ja lintidega.

„See abi avaldaks reaalselt mõju operatsioonide käigu peale, teiselt poolt aga saaks sellega veel kord kinnitatud pealetungi, aga mitte kaitsesõja otstarbekohasus“.

„Edasitungimise kaugus oleneb sellest, kuivõrd õieti on sõjaplaan väljatöötatud ja edukalt õnnestatud need alused, millel tugeb naaberriigi valitsus. Mida paremini on massid ettevalmistatud võitluseks ja täielikkumalt organiseeritud, seda kergem oleks pidada võitlust ja kõige lühema aja kestvusel teda kõige vähemate kaotustega edukale lõpule viia.“

„Tegelikult võiks lugeda sõda lõpetuks peale selle kodanlike riigi maa-ala täielikku vallutamist, kellega võitleb proletaariline valitsus. Ainult täieline maa-ala vallutamine annaks kindla garantii selleks, et vastase poolt enam uusi väljaastumisi oodata ei tule“.

Tuleviku sõjaküsimuste arutamine Nõukogude Vene poliitiliste juhtide ja väejuhtide poolt väärrib ka meie valitsuse ringkondade, kaitseväe, seltskondlike rühmituste ja samuti kogu rahva tõsist tähelepanu ning hoolikat jälgimist. M.

Millest jutustavad meie naaberriigi ajalehed enne esimest detsembrit.

Et 1-se detsembri sündmused Eesti ametvõimudele ja rahvale nii ootamata tulid, on peale muude põhjuste seletatav ka sellega:

1) et meil kommunistilisele parteile senini lubatud oli sama avalikult tegutseda, nagu teistel parteidel, olgugi et kommunistid igal juhul ja koguni Riigikogus katsusid avalikult allakriipsutada Vabariigi mittetunnustamist nende poolt;

2) et väljaastumise plaan Valitsuse kukutamiseks oli väljatöötatud väljaspoolt Eesti ja selle täideviimiseks peajuhid salaja sia saadetud sealt samast. Olgugi, et üksikud teated lasksid kommunistide kavatsust oletada, kuid siiski ei võinud keegi uskuda, et partei, kelle esitajad Riigikogus istuvad, oma poliitilise võitluse võtetes nii madalale langeb, et seljatagant ja une pealt hakkab inimesi tapma.

1. detsembri kangelased.

Veltveebel Rudolf Aaman.

Vabaduse Risti III liigi 3. järgu kavaler.

Rudolf Aaman on pärit Võru maakonnast, Urvaste vallast. Hariduse sai Tallinnas erakoolis. Astus Eesti sõjaväe teenistusse vahatahtlikult 5. Rakvere jalgväe rügemendi 1. juunil 1919 a. Vaenlase vastu väerinnal tegev olnud 5. VI. 1919 a. — 18. IV. 1920 a. Lahingutes ülesnäidatud vahvuse eest annetatud tasuta maa. Enda palve peale vabastati väeteenistusest 23. sept. 1922 a. Astus uuesti teenistusse üleaja teenijana 1. oktoobril 1922 a. Sõjamineisteriumi komandantuuri vahirüma, kus ka praegu veltveebliina teenib.

1. dets. 1924 a. kommunistide pealetungi tagasilöömisel ülesnäidatud teenete eest annetati R. Aamanile Vabariigi Valitsuse poolt III liig 3. järgu Vabaduse Rist.

Kapral Richard Brücker

Vabaduse Risti III liigi 3. järgu kavaler.

Kapral Brücker sündis 1902 a. 25. oktoobril. Pärit Võrumaalt Lasva vallast. Hariduse sai algkoolis ja hiljem keskkoolis, kus 3 klassi lõpetas. 14. septembril 1919 a. astus sõjaväe teenistusse I. diviisi tagavara pataljoni, kust varsti vabatahtlikult sõjaväljale — 9. jalgväe rügemendi üle läks. Detsembris samal aastal sai granaadi lõhkemise läbi põrutada ja külmetas lahingus jalad ära, ning evakueeriti Narva haigemajasse ravitsusele. Nädala pärast asus jälle väerinnale, kus oli kuni vaherahu tegemiseni. Aprilli kuus 1920 toodi üle Sõjavägede staapi ja augusti kuus 1920 määrati Sõjamineisteriumi komandantuuri vahirühma, kus teenis kuni 1. dets. 1924.

1. dets. 1924 kommunistide pealetungi tagasilöömise juures ülesnäidatud teenete eest annetati temale Vabariigi valitsuse poolt III liigi 3. järgu Vabaduse Rist.

Lõuna-Venemaal on laialt arenenud röövsalkade tegevus, nagu raudtee rongide ja jaamade röövimine, kuid ka need bandiidid on senini oma tegevuses rohkem inimlikumad olnud: tarvitavad sõjariistu nende vastu, kes sõjariistust vastu hakkavad.

Esimesel detsembril väljaastunud kommunistid tapsid aga igatihte, kas selja tagant, une pealt, või ootamata — oli see sõdur, kordnik, ohvitser, kodanik ehk minister.

Hoolimata sellest, et nad üksikutes asutustes ainult lühikest aega peremehe osa mängisid, hävitasid nad halastamata neid, keda seal eest leidsid. Võib ette kujutada, missuguseid ohvrid oleks nõudnud nende paaritunniline terve maa valitsemine. Seda peaks kogu Eesti rahvas tõsiselt silmas pidama.

Kui aga jälgime naaberriigi ajakirjandust enne esimest detsembrit, siis saame selge pildi sellest, kui võrd sealpool piiri meie esimene detsember mitte ükski ootamata polnud, vaid koguni etteteatud ja

ettevalmistud oli. Vene mehed, ärakasutades „149 protsessi“ Eesti vastaseks poliitiliseks kihustööks, lasksid oma ridade vahelt selgesti välja lugeda üleskutset Eesti Vabariigi kutsutamiseks.

Ei ole mõtet kirjeldama hakata seda lõpmata hulka sõimartikleid, mis Vene ajalehed meie Vabariigile pühendavad, seal juures täiesti ebakultuurilisi sõnu tarvitades. Võimata on uskuda, et naaberriik, mis ametlikkude andmete järele meieiga heasõbralikus vahekorras seisab, selsamal ajal lubab oma ajalehtedes sarnast lubamata ja häbemata tooni meie vastu tarvitada. Näituseks tsiteerib ajaleht „Leningradi Pravda“ Nr. 261. 18. XI. 24. ühes artiklis: „Boikot mõrtsukate Vabariigile, tarvis Eesti röövleid viibimata ja praegu õpetada!“ Selles artiklis kutsutakse boikoteerima Eesti Vabariiki ja juhitakse tähelepau tugeva faktori — praeguse Venemaa — peale jne.

Iseäranis selget keelt räägib Leningradi „Neftjaniku“ tööliste poolt vastuvõetud resolutsioon („Leningradi Pravda“ Nr. 264. 18. XI. 24.) milles avali-

1. detsembri kangelased.

Veltveebel Schaurup

Vabaduse Risti III liigi 3. järgn kavalier.

Veltveebel Schaurup astus vabatahtlikult Eesti sõjaväe teenistusse 14. märtsil 1919 a., kus teeni soomusrongidel Nr. Nr. 3 ja 4, ja Inseneri pataljonis — 15. märtsil 1924 a. astus teenistusse veltveeblina Side pataljoni kus 1. dets. 1924 a. kommunistide tagasilöömise juures ülesnäidatud tegevuse eest III liigi 3. järgu Vabaduse Risti sai.

Reamees Alfred Klemmer

Vab. Risti III liigi 3. järgu kavalier.

Reamees Alfred Aleksandri p. Klemmer, sündis 7. XII. 1905. Tallinnas. Alghariduse saanud Tallinnas Kõrgemas algkoolis, mille lõpetas 1921 a. Peale kooli lõpetamist töötas Tallinnas lukusepana. Astus vabatahtlikult sv. teenistusse 1. jaanuaril 1924. Auto-Tankide divisjoni, kus peale divisjoni õpejaoskonna lõpetamist tankide kompanisse Nr. 2 noorem autojuhi kohale määrati. 1-sel detsembril m. a. kommunistliku mäsukatse mahasurumise juures ülesnäidatud erilise vahvuse eest annetati temale Vabariigi Valitsuse otsusel III liigi 3. järgu Vabaduse Rist ja Läti kaitseliitlaste poolt — kaitseliidu mälestusemärk.

kult öeldakse, et Tompi mahalaskmine ainult kiirendab tööliste klassi sõjariistus väljaastumist. Tähen-dab, kui ainult kiirendab, siis oli see väljaastumine juba ammu ette otsustatud. Ta oleks hiljem, ehk varem ette võetud. Samas lehes avaldatud „Somoi-lova“ nimelise vabriku tööliste resolutsioonis loeme avalikku üleskutset Eesti töölistele — „kätte võtta püssid, sest tund on tulnud, kus minna oma timu-kaid tapma“ jne.

Sarnased telgitagused üleskutsed meie tööliste peale 1-sel detsembril ei mõjunud, ei aidanud ka ülepiiri tulnud ergutajad, kes Eesti tööliste abil nende eneste üle tahtsid komissarideks saada, sest nagu näha on Eesti tõsised resolutsioonid aru saanud karjуваст ülekohtusest ümberkäimisest töölistega ja talupoegadega kommunistlikes vabariigis.

Niisamuti kirjutavad Vene ajalehed enne 1-st detsembril Vene tööliste Eesti vastastest manifestatsioo-nidest Petrogradis. Venemaal elanud isikud teavad väga hästi, kuidas neid massilisi demonstratsioone korraldatakse. Igas ettevõttes, vabrikus, asutuses, väeosas, koolis, raioonis jne. on oma kommunistiline rakuke, kelle läbi antakse tarbekorral käsk kõigile — koonduda demonstratsiooni otstarbeks rühmadesse. Sarnased rühmad marsivad oma rakukeste juhata-

all määratud kohtadele resolutsioonide vastu võt-miseks; resolutsioonid on aga enne seda juba raku-kestes väljatöötatud. Et keegi demanstratsioonidest kõrvale ei hoiaks, selle järele on kohustatud val-vama kommunistlike rakuke ja kõik osavõtjad kommunistid. Kõrvalehoidjaid karistatakse arreteerimisega, ehk teenistusest vabastamisega; viimane karistus sunnib igatühte teenistuses olejat isikut vastuvaidlemata oma asutuse kommunistlike raku-ke korraldusi täitma, arvesse võttes äärmiselt suurt töö puudust ja raskeid elamise olusid Vene-maal, mille tõttu iga tööline ja teenija hoiab ihu ja hingega oma teenistusest kinni.

Silmaspidades neid manifestatsioonid osavõt-mise põhjuseid ja sellega seotud surveabinõusi, on igaühele selge, kui võrg need vaenuavalduse demon-stratsioonid osaltki õieti peegeldamad Vene pool-näljaste tööliste tõsist meeleolu.

Miitingutel ja koosolekutel vastuvõetud resolut-sioonid pannakse, nagu eelpool tähendasin, kommunistlike rakukeste poolt juba väljatöötatud kujul rahvale vastuvõtmiseks ette. Kui arvesse võtta kõikide resolutsioonide ühist Eesti vaenulikkude tooni ja Eesti vastu tehtud otsuseid, mida toovad novembri kuu Vene lehed, siis on kerge otsusele jõuda, et

juhtnõõrid nende väljatõotamiseks on rakukestes saadud kusagilt kõrgemalt. See kõik annab põhjust oletada, et Vene lehtedes avaldatud vaenulikud artiklid ja sõimurikkad resolutsioonid Eesti vastu ei ole juhuslikud, vaid sihi- ja plaanikindlalt Eesti Vabariigi

õnnestamine, mis pidi 1. detsembril kommunismi võidule viima. mis aga Eesti rahva meelekindluse tõttu ei õnnestanud, sest eestlased ei taha oma vabadust 30 hõbeseekli eest ära müüa kominternile. kr.

1. detsembri vastukaja Afrikas.

Millist laialdast tähelepanu ja vastukaja meie 1. detsembri sündmused igas ilmakaares nii väga mitmesugustes kihtides leiavad, selle näiteks toome tõlkes Venekalest täielikult hirja, mis neil päevil saabus Ülemjuhataja nimele Alshiiist.

20. detsembril 1924 a.

Aafrika.
Alshiiir.
Sahaara kõrbe.
„Alhambra“ post-oaas.

Ektsellents!

Kaugelt, kaugelt Aafrikast, Prantsuse sõjaväe postidelt, mis laialipillatud lõpmata liivamerre, kuninglikult suure Sahaara tuiskavate luidete vahele, saadame Teile ja Teie isikus Eesti noorele sõjaväele omad südamlikud õnnesoovid kommunistide mässu hiilgava mahasurumise puhul Eestis üldse ja Tallinnas eraldi. Imetleme ja oleme vaimustatud Tallinna garnisoni härradest ohvitseridest, kes oskasid nii kindlasti sisendada noortele sõduritele kohusetunnet isamaa vastu ja täielikku distsipliini; meie oleme nüüd kindlasti veendunud, et kõigil teistel uutel riikidel tuleb võtta eeskujuna Eestist.

Lubage Teile, Ektsellents, ette kanda, kuidas meie Eesti sündmustest teada saime. Juba kuu kuud on meie 5. kompani, 2. pataljonist, 1. väljamaalasterügemendist, rühmadena laiali Sahaara sügavuses väiksetel postidel-oaasidel; selle aja jooksul ei saanud meie, venelaste, kuulipildurite grupp mingisugust informatsiooni Euroopa sündmuste kohta. Neil päevil ilmus juhuslikult Sahaara kohale meie sõjaväe lennuk, mis liikus Timbukto poole ja tegi meile üllatuse, visates alla koti ajakirjandust. Teiste väljamaa ajakirjade ja ajalehtede hulgas oli otseski mõne ime tõttu üks eksemplar Tallinnas ilmuvat Vene lehte „Poslednija Isvestija“, Teie pildiga ja 1. detsembri sündmuste kirjeldusega (Nr. 406/399). Ahnelt asusime selle lehe kallale ja meie südamed tõmbusid kokku valust Teie Ektsellentsi poolt Riigi-

kogus esitatud ettekande stenogrammi esimestest ridadest. Meie arvame, et oma kohusetäitmisel isamaa vastu langenute, nii härrade ohvitseride kui ka kangelaste-sõdurite, kes oma surmaga kinnitasid töötuse sõnu, mälestus jäädvustatakse kuldsete tähtedega kuulsa Eesti sõjaväe ajaloo kuulsusrikkastel lehekülgedel. Teated Eesti sündmustest levinesid meil kõikidele postidele ja ulatasid Suure Atlandi mägedeni meie Marokko rindele. Kuubani kasakate kuulipildurite grupp, kes teenivad Prantsuse 19. korpuse asumaade diviisi 1. väljamaalaste rügemendis, palusid meid tungivalt edasi anda Teie Ektsellentsile seda, mis ütlesin kirja alguses, mida meie teeme kõige suurema häämeelega. Punane verine udu kattis Venemaad tiheda kattena pärast novembri revolutsiooni hüsteerilist röögatust. Oleks metsikult mitteõiglane, kui saatus lubaks ka seda osa Baltimere äärestest maadest, kus valitseb seaduslikkus ja kord, millest ei ole mõtet piiksatagi S. S. S. R.-is, samutigi kattuda punase pimedusega. Meil Prantsusemaal tõmmati seltsimeestele-kommunistidele ohjad kohe pingule, Pariisis lõpetasid sõjaväelised võimud kõva käega Moskva bandiitide kasulaste katsed tekitada punaste nartsudega korratusi, kõik peamehed on arreteeritud. Oleksime lõpmata tänulikud Teile Teie Ektsellentsi pildi saatmise eest. Uueks 1925 aastaks saadame Teile paremad soovid. Tõstame klaasid Teie Ektsellentsi terviseks ja Eesti sõjaväe ja tema ohvitseride õitsenguks.

Endine Kuubani kasakate essaul
I. E. Vasko,
Arst Belotserkovski.

Address: Afrique.
Algerie.
(Sud Oranais)
Geryville.

1. Regiment de la légion Etrangère,
2. Bataillon, 5. Compagnie.
Vasko Jean. 45228.

Pärast tõsist ja kurba õppetundi.

Kurb südmus, mille saabumist uskuda ei tahtud, mida ka inimese mõistus võimatuks pidas, sai 1. detsembri varahommikul kurvaks tõsiasi, ühtlasi ka tõsiseks õpetunniks Eesti rahvariigile.

Eesti rahvale vastuvõtmatu aasialikkude ideede kandjad — Moskva kolmanda kommunistilise internatsionaali ostetavad ja müüdavad hinged panid 1. detsembri varahommikul meie riigi pealinnas suurema verevalamise toime. Ohvrid, mis nõudis see jultunud palgaliste mõrtsukalik veretöö 1. detsembri varahommikul Eesti rahvariigi kohusetruude kodanikkude ridadest, ei unusta Eesti vabariiki iialgi, mida töötas nende maamulda sängitamisel ka sellega Riigivanema ja Vabariigi Valitsuse nimel minis-

ter O. Strandmann. Kuid nende kohusetruudus ja isamaa armastus kirjutab meile veretähtedega ette need kodanikkude kohused ja nõuded, mis meil on täita vaba iseseisva Eesti rahvariigi nimel. — 1. detsembri verised sündmused kõnelevad küllalt selget keelt, missugune hädahoht ähvardab Eesti riiklist iseseisvust ja tema rahvavalitsuslikku riigikorda.

Niisama mehiselt, julgelt ja kangelasmeelselt, kui rajati Eesti riiklasele hoonelale alusmüüre, niisama julgelt ja ennastsalgavalt tuleb valvel olla tema vabadase ja iseolemise eest.

Päikeseta on olnud Eesti rahva minevik. Aastasadasid oleme pidanud võõra ikke all vaevlema ja võõrast armust oma kodu korraldama, kuid kõigist

III internatsionaali juhtide omapärased trikid tõearmastusest ja erapooletusest sündmuste valgustamisest.

Meie Suur laulupidu 1923 a. Tallinnas Vene lihtrahvale III internatsionaali poolehoidjate ja riigivastaste elementide miitinguks tembeldatud!

Omapärased on Venemaa olud. Omapäraste võtetega katsuvad praegused Venemaa imperialistlikud võimumehed punaväe meeoleu omale kasulikus suunas üleval hoida. Selleks tarvitakse kõik-suguseid trikke ja tööolude moonutamist. Kuid sarnane trikk, kus meie suurepärase laulupidu Tallinnas 1923 a. Jaanipäeval III internatsionaali poolehoidjate kommunistlikuks meelevalduseks tembeldakse ja Vene punaväele ettekantakse, kui Nõukogude valitsuse suurt võitu välismail, on vist küll esimene maailma ajaloos.

kommunistide meelevalduseks tembeldud meie VIII laulupidu ülesvõtte (Akeli foto) äratõmbe kahekordse suurenduse. Selle tõttu on ehk paljudel laulupidust osavõtjatel kergem oma üllatuseks end kommunistlike meelevaldajate osas pildil äratunda.

Huvitav on ära märkida, et kogu käesoleva „Красноармеец'и“ numbris pole kuhugil — ei pildi all, ei ka mujal, mitte ühe sõnagagi nimetatud, kust riigist need pildil kujutatud suurepäralised kommunistlikud meelevaldused pärit on. Sama

„Sõduri“ toimetuse toob siin täpse äratõmbe punaväe ajakirjast juuli kuust 1924 a. „Красноармеец“ № 61 lehekülj 21 pealt ja ühtlasi annab

huvitusega peab küsima, kas ka teised siin toodud pildid ei ole kuhugilt välismaide harilikkest rahulistest meelevaldustest ära näpatud.

*Пролетарии
всех стран,
соединяйтесь!*

Гов. Зиновьев — вождь Коммунистического Интернационала. На снимках изображены толпы рабочих и крестьян разных стран, призывающих во время своих шествий и собраний к свержению капиталистов и образованию, по нашему примеру, Советских Республик.

МАТИКОГУ
06U

3
2

väeosades, kus ülemus on kommunistlike partei liige ja oma poliitilist ustavust on teoga ülesnäidanud, täidab ta ühtlasi ka väeosa kommissari kohuseid. Sarnasel juhtumistel nimetatakse väeosa ülemale poliitiline abi, kes täielikult esimesele allub. Poliitilisel abil on poliitilise kasvatus ja teiste kommissari ülesannete täitmisel kommissari õigused. Väeosa ülemal on sarnastel juhtumistel muidugi õigus temale instruksioone anda.

Laevastiku kommissarid nimetatakse poliitilise valitsuse ja merijõudude kommissari poolt, kinnitatakse aga koha peale Nõukogude vabariigi revolutsioonilise sõjanõukogu päevakäsuga. Liinilaevade ja ristlejate-brigaadi kommissarid nimetatakse laevastiku poliitilise osakonna poolt ja kinnitatakse koha peale laevastiku revolutsioonilise sõjanõukogu päevakäsuga. Üksikute lahinglaevade ja ristlejate kommissarid kinnitatakse koha peale laevastiku poliitilise osakonna poolt, kuna ettepaneku nimetamiseks teeb brigaadi kommissar. Samal viisil kinnitatakse kohade peale ka miinilaevade ja teiste vähemate laevade divisjonide kommissarid. 1922 aastal kaotati miinilaevade, veeluspataide ja abilaevade kommissaride kohad ära: laevades juhivad poliitilist elu poliitilised instruktorigid.

Kommissari kandidatuuri ülesseadmise juures peavad poliitiline valitsus ja vastav suurema üksuse kommissar täitma selleks väljatöötatud ja seadusli-

kult kinnitatud planketi — teatelehte. Selles teatelehes peab olema kommissari kandidaadi iseloomu kirjeldus, poliitilise agitatsiooni aktiveet ja täielikud teated endise tegevuse üle. Teated kandidaadi kohta, kus võimalik, peavad dokumentaalselt kinnitatud olema. Kommissarid olid ja on osalt ka praegugi kuulsad oma madala kõlblise tasapinna poolest. Nüüd on enamlased õige tõsiselt hakanud nimetatud pähe peale vaatama ja abinõusid tarvitusele võtma selle kõrvaldamiseks: uute kommissaride nimetamise juures kogutakse andmeid tema tegevuse ja ülespidamise üle väljaspool teenistust, et pilti saada tema moraalse tasapinna kõrgusest.

Poliitiline (enamline) kasvatus pole kaugeltki veel soovitava kõrguseni viidud. Viimast asjaolu iseloomustab järgmine kommissari Soff'i kõne poliitilistele tegelastele: „On meil siin puudusi? Peab ütleva — on. Lõppude-lõpuks oleme meie kätte saanud Kroonlinna mässust arvates kuni seniajani kõik, mis oli võimalik nende lühikeste aastate jooksul, kuid eesmärgini jääb veel pikk tee. Üldse on poliitiline ja kõlbline seisukord kõigis laevastikkudes rahuldav. Kuid sellest on vähe — ta peab olema väga hea! Ainult siis, kui laevastikus ei tule ette enam ulakust, löömist, metsikust, söimamist ja toorust, kui iga meriväelane on väärt ennast nimetama Punase Lenini laevastiku merimeheks, — siis alles oleme oma sihil.“ A. Jürisson.

Repingtoni sõjamälestused.

Tuntud Inglise sõjakirjanik kolonel-leitnant Repington on oma laialdased sõjamälestused, kus ilmasõja sündmused üksikasjalikku käsitust leiavad, trükkis avaldanud. Eriti huvitav on mälestuste teine köide. Iseloomustav neis mälestustes on võitlus Lloid George vastu. Repington, kes kardetava arvustajana tuntud, tungis „Times'i“ veergudel inglise minsterpresidendile ägedalt kallale, avaldades sealjuures mõndagi sõjaplaani kohta, nii et viimati ta vastu kaebtus tõsteti. Ta oli sunnitud „Times'i“ juurest „Morning Post'i“ juure kaastööliks üle minema.

Peaettehede, mis ta Lloid Georgele tegi, oli see, et viimane alati liig suurt kalduvust olla avaldanud liig palju vägesid inglise operatsioonidele Idas tarvitada anda, kuna Inglise vägesid Prantsuse ja Belgia võitlusväljadel arvuliselt tarvilikul kõrgusel ei olla peetud.

Repingtoni teadmisel puudunud lääne väerindel 1917 aasta septembris koosseisudes ettenähtud arvust 64.000 meest, 1918 aasta jaanuaris aga marshal Haigi ütelse järele üksinda jalgväes 114.000 meest ja üldse 150.000 meest. Diviisides tuli pataljonide arvu 12 pealt 9 peale vähendada. Inglise kaotused Flandrite lahingus olla määratud olnud. Selle lahingu kohta avaldab Repington üldse väga skeptilisi arvamisid. Maastik polla sugugi suureks pealetungi operatsiooniks kohane olnud. Sõdurid olla lausa uppunud. 1918 aastal ei olla muid täiteallikaid olnud, kui 240.000 rekruti, paranejad ja täiendusformatsioonides veel päralolevad meeskonnad, milledest poleks jatkunud, et kauema kestvusega kaotusi täita.

Süü veeretab Repington sõjaministeeriumi ja eestkäit Lloid George peale, kes tõelikkusele kunagi otse näkku polla julenud vaadata ning kindralstaabi ülema Robertsoni pealekäämistest hoolimata polla julgenud maalt tarvilikku täiendust

nõuda. Ta olla öelnud, et selle läbi sotsiaalne revolutsioon võib tulla. Tegelikult oleks aga töösus veel kergesti võinud 500.000 ja kaevandused — 100.000 meest anda.

Tema peapüüdeks olnud enda vastu parlamendis heatahtlikku meeolelu luua. Rasked kaotused jätnud temasse niisuguse mulje, et ta otsustavasse edusse lääne riindel üldse enam pole uskunud. Ta olla arvamisel olnud, et hävitava hoobiga türklaste vastu rahu võib saavutada. Selle tagajärjeks olnud jõudude killustamine. 21. märtsil 1918 aastal, mil sakslaste suur pealetungimine algas, olla väljaspool väerinda, peasjalikult Idas, 1.300.000 meest asunud. Repington toob täpse Briti jõudude jaotuse 1917 a. detsembril. Inglisele oli siis lahinguväljal, pärismaalaste ja tööformatsioonid kaasa arvatud, 3.318.000 meest tarvitada. Neist asusid Prantsusmaal ainult 2.114.000 meest (neist ainult pool võitlevaid väeosi). 419.000 aga Mesopotamias, 353.000 — Egiptuses ja 216.000 — Salonikis.

Repington alustas selle vastu ajakirjanduses ägedat võitlust Olla kõigi sõjapidamise põhimõtete vastu, kõrvalisel väerindel suurt edu püüda saavutada, kuni otsustaval punktil nõrk ollakse. 1917 aasta novembrist saadik astus kõrgemas liitlaste vahelises sõjanõukogus ka Clemenceau kindlasti Lloid George vastu üles. Ka muidu kasutas Repington iga juhust, et oma vastumeelsust Inglise peaministri suhtes avaldada. Viimase tegevus ei olla, nagu ta tõendab, kunagi ta sõnadega kokkukõlas olnud.

1917/18 aasta talvel oldi liitlaste laagris ühtlasel arvamisel, et arvesse võttes 1918 aastal oodatavaat sakslaste pealetungi, läheneval aastal kaitsega tuleb piirduda, kuni ameeriklased kohale jõuavad. Prantslased ja inglised töötasid tervel frontil hoolega seisukohtade kindlustamise ja kor-

raldamise kallal. Tähelepanemisväärt on, et sel korral ameeriklaste hoopis hilisema päralejõudmisega rehkendati, ja seepärast usuti, et alles 1919 aastal lõpuotsus saavutatakse. Kaheldi isegi suuresti, kas niikaua sakslaste rünnakutele suudetakse vastu panna. Igatahes rehkendati järk-järgulise tagasitõmbamise võimalusega.

Tähelpanu väärt on, et 1917 ja 1918 aastal Inglismaal sakslaste sissetungimist kardeti. Nagu teada, oli kodumaa kaitse marshal Frenchi kätte usaldatud. 1917 aasta detsembris teatab viimane, et ta vastust sakslaste sissetungimise korral temal tarvitada olevate jõudude vähesuse tõttu oma peale ei võtvat. Ranniku kaitse oli teatava arvu rannakaitse brigaadide kätte antud, kellele taga Canterbury juures 3000 rattasõitjast koosnev esimene reserv asus. Peale selle võis hädakorral dominiionide vägede täiendusformatsioone ja 75.000 harilikult Inglismaal viibivat puhkusele olijat appi kutsuda. Hiljem oldi sunnitud küll liikuvat reservi vähendama. Sellest hoolimata rehkendab Repington kodumaal tarvitada olevate vägede arvu 351.000 mehe peale, kes muidugi kõik mitte täieväertuslikud polnud.

Inglismaa kartused on arusaadavad, kui arvesse võtta, et Repingtoni andmetel merivägi 1918 aasta jaanuaris sellekohase küsimise peale teatas, et ta küll umbes 30.000 meheline Saksa dessant-transporti väljasaatmise teatavaks võib teha, mitte aga takistada selle maaletulekut. Alles 32 tunni järele olla suurel laevastikul võimalik tegevusse astuda. Teist samasugust transporti suutvat nad juba takistada.

Saksa õhukallaletungid Inglismaa vastu ei olla, nagu Repington kinnitab, suzugi väikese mõjuga olnud. Igakord pärast sarnast rünnakut, jutustab ta, astus sõjakabinetti kiiresti kokku ja otsis patuoinast. French vabandas end sellega, et talle tarvilikke lennukeid ei ole antud. Sõjakabinett laseb kiiresti Prantsusmaalt sõjaväljalt lennukid tulla. Vaevalt on see sündinud, kui need jälle Haigile tagasi tuleb saata, sest vaenlane ähvardab Inglise rinnet lennukite pealetungiga. Uus rünnak Londoni vastu — ja terve lugu algab uuesti otsast peale. „Kuidas naeraks sakslane Inglismaa üle, kui ta teaks, kui naeruväärseks meie endid teeme!“ — ütleb mälestuste autor. Repington teeb sellest tähelepanemisväärse järelduse: „Loobi valitsuse asupaiga peale niikaua pomme, kui saad!“

Saksa 1918 aasta kevadise pealetungi kohta ei too Repingtoni raamat palju uut. Inglise suurt lüüasaamist märtsis seletab ta sellega, et Lloid George, kelle arvele ta ka siin peastüü paneb, Inglise sõjalist jõudu küllalt ei olnud välja arendanud ja Inglise armeesid lääne rindel, avantüüride tõttu Idas, küllalt tugevaina ei suutnud pidada. Muid põhjuseid näeb ta liig suure Inglise rinde väljavenituses ning Inglise diviiside Itaaliasse saatmises.

Repington tõendab tuttavat fakti, et Inglise 5. armee juht kindral Gough juba varakult eelseisva sakslaste pealetungiga rehkendas. Nagu teada, polnud ka Haig'ile pealetungi ettekuulutatavad tunnused tähelepanematuks jäänud. Kuid sellest hoolimata ei suutnud ta otsustada, raskuspunkti oma vasakult tiival paremale tiivale üle kanda, sest temale paistis, et vaja kõige pealt kanaali rannikut oma käes pidada.

Selgesti paistab Repingtoni mälestustest välja suur mure, mis inglase keskel aprilli esimestel päevadel Amiensi pärast valitses. Amiensi kaotus oleks inglase ja prantslaste lahutamist tähendanud. Seepärast on Saksa väejuhatuse otsus, raskuspunkti 4. aprillil peale tungida, väga arusaadav.

Ameerika admiral Sims tähendas 1918 aasta suvel Repingtonile, et aasta varem sakslastel kõige paremad lootused on olnud oma veealuste paatide läbi sõda võita. Need lootused olid õigustatud. Kuid õnneks läks korda sakslaste veealust sõda veel õigel ajal likvideerida.

Kui vähe inglased oma lõpuliku võidu kohta veel 1918 aasta septembris kindlad olid, selgub sellest, et Inglise kindral Revlinson augusti lõpul ettepaneku tegi lõpuvõitlust edasi lükata 1919 a. sisse, mil kõik Ameerika väed kohale jõuavad. Tookord valitsesid selle kohta lahkuminevad arvamised. Veel 3. septembril väljendanud Foch Repingtoni vastu arvamist, et ta mõtleb pealööki sakslaste vastu alles 1919 aasta aprillis ette võtta, mil liitlaste väed võimalikult paremini korraldatud ja ameeriklased täielikult kohal on. 1918 aasta oktoobris lääne frondil käies, leidis Repington, et Prantsuse diviisid olid väga väsinud ja 20% neist ei olnud enam suure väärtusega. Ameeriklased polla suure sõjaga veel harjunud olnud ning olid kavatsenud talve jooksul väikeste ettevõtetega end seks ettevalmistada. V. K.

Merijõudude noored juhid.

Meriväe aastapäeval, 22. detsembril, 1. a. rikästus meie kaitseväge ja eraldi merijõudude ohvitserkond 15 noore ohvitseriga.

Sel päeval ülendati meriväe noorem-leitnantideks Sv. ühendatud õpeasutuste meriväe osakonna kursuse lõpetanud II lend meriväe kadette.

Täis lootust ja uudsust astuvad teenistusse noored meriväe juhid, tuues meie ridadesse noorussele omast värskust, energiat ja optimismi vaimu.

Neile avanevad meriteenistuses laialdased võimalused ennast igakülgsest väljendada ja omi

teadmisi väärikselt kasutada. Siin on laialised tööväljad, mis pakuvad huvitavat tegevust, kuid samuti ka pettumusi, raskusi ja hädaohtlikke hetkeid...

Samal päeval ülendati allohvitserideks meriväe jungide kooli I lend.

Nii noorte ohvitseride, kui ka allohvitseride ülendamine langes ühte meriväe VI aastapäevaga ja viimane kujunes seega järjekorraliseks meriväe suupäevaks.

Soovime noortele meriväe juhtidele rohkelt õnne ja kestvate edu!

Sõjalaevastik pagus.

Praegult on laiemat huvi äratanud endise Vene Mustamere sõjalaevastiku saatuse, mis Prantsusmaa poolt Nõukogu Vene tunnistamisega tagasi anda kavatsetakse.

Muidugi, Vene valged ringkonnad ei poolda sugugi seda kavatsust. Kindral Vrangeli on isegi selles asjas isiklikult valitsusringkonde poole protestiga pöördunud.

See sõjalaevastik, mis oma saatusega Scapa Flowi lugu meele tuletab, asub praegu osalt Bizertase (Tunis — Põhja Afrikas) ja osalt teistes Prantsuse Vahemere sadamates ning kujutab enesest riismeid kord tugevast Vene Mustamere laevastikust.

1917 a. algab Mustamere laevastiku langus. 1918 a. kevadel vallutatakse Sevastopol ja Odessa Saksa okupatsiooni vägede poolt ja sõjalaevastik lahku Novorossiski.

Sakslaste nõudel on laevastik sunnitud sealt Sevastopoli tagasi pöörama, kuid osa sellest uputakse meeskonna poolt Novorossiski välisreidile, kuna väiksem osa Sevastopoli tuleb ja sakslastele alistub.

1919 a. vahetavad sakslasi Ukraina väed, kuid see ei suuda laevastikule elu sisse tuua — liig lühikene on Ukraina iseseisvuse iga.

1919 a. algul seatakse mõned sõjalaevad korda kindr. Denikin'i vägede algatusel ja samal aastal

märtsi kuus Krimmi vallutamise evakueerub sõjalaevastik jällegi Novorossiski, kuna Sevastopoli jäänud laevadel elulisemad mehhanismid lihtlaste poolt ära purustatakse ja need seega tegevusvõimetuks muutuvad.

1919 a. aug. vallutatakse uuesi „valgete“ vägede poolt Krimm ja algab laevastiku ülesehitamine.

1920 a. 31. oktoobril algab Krimmi lõpulik evakueerimine valgete vägede poolt ja viimaseks pääseteeks jääb laevastik.

Algab ennenägemata pagemine: üle 100.000 inimest lahkuvad ligi 120 laeval Konstantinopoli ja sealt edasi Jugoslaaviasse, Bulgariasse, Afrika j. n. e.

Juba Konstantinopolis algab osaline laevade realiseerimine. Osa transpordet läheb võõra lipu alla üle.

Kogu sõjalaevastik ühes mõninga abilaevaga koondatakse Bizertasse, kus olemas avaram võimalus nende asetamiseks.

Algab piiratud võimalustega laialine meresõit. Laevad on kaua remonteerimata, puudub õppinud meeskond, tuleb võidelda tormiga ja ja igasuguste puudustega. Kuid siiski umbes 1½ nädalise vintsutuste järgi saabuvad laevad ükshaaval Bizertasse, tuues kaasa ohvitseride ja meeskondade perekondi. Nii saabuvad detsembril 1920 järgmised laevad:

Nr.	Nimetus ja tüüp	Veeväljasurve	Möödud, pikkus, laius ja süvis.	Maksimaalne kiirus sõlmedes	Relvad	Teekond oli
1	„Kindral Aleksejev“, dreadnought (end. „Volja“ ja „Aleks. III)	22600	551'×89'27"	21	12—12"; 18—5,1"; 2—9 n. ja 5—3 n. kahurid 4 torpeedo toru.	tuli omal jõul
2	„Georg Pobednosets“, soomuslaev	11230	339'×69'×29'	12 (end.)	relvad maha võetud, oli blokshiiiriks Sevastopoli	Puks. „Ilja Murometsi“ poolt
3	„Kindral Kornilov“ ristleja	6750	436'×20,5'×54'	23'5	14—5,1"; 2—11 n. ja 2—9 n. kahurit	omal jõul
4	„Tserigo“	1325	303'5"×24,5'×9'	33	ei ole	pukseeriti
5	„Bespokoinoi“	1088	307'×29,5'×9'	34	} puuduvad andmed	omal jõul
6	„Böströi“	1330	„	34		
7	„Derski“	1088	nagu „Bespokoinoi“	„		
8	„Gnenoi“	1088	samuti	„		
9	„Pospeschnoi“	1110	321,5'×30,5'×9,75'34"	34	4—4"; 2—3 n. kahurit; 3—2 kordset torpeedo toru	„
10	„Pölki“		samuti		„	„
11	„Kaptan Sakken“	800	242,2'4"×279 1/4'×8"	26	2—4,7" ja 2—3 n. kahurit; 3 torpeedo toru	„
12	„Scharkij“	350	210'×21'×6 1/2'	26	2—11 n. kahurit ja 2 torpeedo toru.	„
13	„Zorkij“		seesama	„	„	„
14	„Zvonkij“	„	seesama	„	„	pukseeriti
15	„A G 22. (veealused paadid)	355/467	151 1/4'×15 3/4'×12 1,3'	13/10	4 torp. toru	} omal jõul
16	„A G 23. „	„	223'×14 2/3'×12 2/3'	10,9	1 kahur ja 4 torp. toru	
17	„Gagane“	„	„	„	2—11 n. kah. ja 1—1 n. kahur.	
18	„Ustna“	650,784	„	„	„	

Nr.	Nimetus ja tüüp	Veevälja- surve	Möödud, pikkus. laius ja süvis.	Maksim. kiirus sõlme- des	Relvad	Teekond oli
19	„Tjulev“ veealune paat	—	220'×14 ¹ / ₂ ×12 2 2'	11,7/10	1—11 m. k. 1—6 n. kah. ja 4 torp. toru	} Tulid omal jõul
20	„Kronstadt“ (ujuv töötk.)	16,500	—	10	—	
21	„Almaas“ kerge ristleja (end jahtl.)	3300	363'×43,5×17,5'	19	7—47' ja 2—1 n. kahur.	
22	„Odessa“ relv, jäälöhk.	1200	198'×42,5×18,5	11	1—4" ja 2—11 n. kahur.	
23	„Vsadnik“	700	135'×34'=16'	9,4	2—11 n. kahur.	
24	„Ilja Muromets“ (seesama)	1500	211'×50,5×20'	14	2—3,4" kahur,	
25	„Dobõtsa, end. reisijate aurik	2000	243'×40'×15	12	ei ole	
26	„Jakut“ — õpelaev	1300	219×24,5=15	11	2—11 n. kahur.	
27	„Velikaja Knäginja“ (end. õpelaev)	—	purje aurik — andmed puuduvad	10	—	
28	„Tsernomoor“ umbes	600	tugev, vedurlaev.	—	—	
29	Hollandi vedurlaev	300	115'×22'×9	7	ei ole	
30	„Kitoboi“	220	—	12	—	
31	„Strash“ kahurlaev	1720	190'×30'×12'	11	2—6" ja 1 aeropl. kah. 1—6" 2—11 m. kahur.	

Kõik laevad on praegu samas seisukorras ja ilma suurema remondita neid sealt ära viia ei saa. Kui juba nende sinna viimisel tuli ülivõimalikke pingutusi teha, siis tagasiviimine on veelgi raskem teostada, pealegi nõuab see suuremal määral vilunud isiklik koosseisu, kellest enamlastel eriti puudus.

Bizertas on laevadele jäetud ainult valve piiratud arvul, kuna kõik meeskond juba algusel sai laagrisse koondatud, kust neid pärast tööle saadeti.

Laevastikuga ühes saabus Bizertasse ka Meriväe korpus, mille juhatajaks oli end. Tallinna merikindluste komandant admiral Gerasimov. Kool laskis 1922 a. algul välja lennu mitsmanne, kes müüdugi tegevusetu.

Möödunud aastal, kui kord jutt oli laevastiku üleandmisest enamlastele, lasid mõned ohvitserid

ühe kahurlaeva (Vsadnik) põhja; peale seda jäeti laevadele ainult prantslastele ustavamad ohvitserid ja ka need võeti hoolsa valve alla.

Samuti tehti katset „Dshigitt'iga“ Bizertast põgeneda, kuid enamalt tuli kavatsus ilmsiks ja laevalt eemaldati tähtsamad masinate osad.

Igatahes tõuseb laevastiku tagasisaamisega Nõukogu Vene meri sõjaline jõud ja kui see laevastik endiselt koonduks Mustamerele, suudaks see ida küsimust liitlastele palju keerulisemaks teha ja ühtlasi saaks Nõukogude vene Mustal merel täieliseks valitsejaks.

Seda arvestab praegu Euroopa diplomaatia huviga. Jääme ootama lõpulikku tulemust.

Lgs.

Sport sõjaväes.

Tallinna garnisoni raskejõustiku võistlused tõstmises ja maadlemises.

Tallinna garnisoni spordi komisjon korraldas 9., 10. ja 11. detsembril s. a. „Sõdurite Kodu“ ruumides garnisoni väeosade vahelised tõstmise ja maadlemise võistlused, millest osavõtsid 77 sõjaväelast. Võistlused peeti koha raskuse järele viies kaalus: sulg-, kerges-, kesk-, poolraskes- ja raskeskaalus. Arvele võeti igas kaalus viis kohta.

Võrreldes tõste- ja maadlusvõistlusi eelmiste aastatega, peab tunnustama, et sõjaväes raskejõustikus on edu märgata nii tehnika kui ka üldse tagajärgede poolest: võistlevatel aladel ei olnud ainult üksikuid väljapaistvaid isikuid, vaid võistlejad tervikus olid enam-vähem ühetaoliselt arenenud, mis iseäranis tõstmise juures silma paistis. Sõjaväes on raskejõustikule kahtlemata tõuget annud meie paremad

sportlased, kes teenivad spordi instruktoritena, aja- ja üleajateenijatena sõjaväelastena.

Kõige paremana esines tõstmises I j. madr. Rätsepp — tegi ka katset vasaku käega rebimises Eesti rekordi korrata, kuid ebaõnnestas; kavakindla harjutamise juures võib loota tema poolt sellel alal lähemas tulevikus Eesti rekordi purustamist. Väljastpoolt osavõtjatest (kes varem seltsivahelistel võistlustel kohti omandanud) oli maadlusvõistlustes parem mees rm. Kusnets, kes üldse omas kaalus üks parematest maadlejatest. Noorematest maadlejatest on tulevikus paljulubavad mehed poolraskes kaalus van. jung Arnemann ja kerges kaalus — van. a. o. Verk, — esimene juba tehnika poolest kaunis arenenud, kuna teine päris algaja, kuid selle

peale vaatamata murdis loodusliku toore jõuga ja hea energiaga, „maamehe“ võttega, tehniliselt endast rohkem arenenud mehi maha. Üldse võib loota, et paljudest võistlejatest, kellel küllalt looduslikku jõudu ja teisi vastavaid omadusi, võib tulevikus kavakindla harjutamise vares kuulsused välja võrsuda, nagu seda varem Väli, Värter, Loo, Mändmets, Pohla ja teised on tõendanud.

Tõstmist peeti ühe käega tõukamises, kahe käega rebimises, ühe käega rebimises ja kahe käega tõukamises.

Tagajärjed tõstmises ülaltähendatud järjekorras olid:

Sulgkaal — Väljaspool võistlust: rm. Ivanov, Sv. üh. õp., (62,5+60+50+80=252,5); 1) v. a. o. Tilling, meriväest, (60+55+45+70=230); 2) rm. Toomik, Sv. üh. õp., (45+52,5+45+75=217,5).

Kergekaal — 1) I j. madr. Rätsepp, meriväest, (70+72,5+65+90=297,5); 2) rm. Hansen, Sv. üh. õp., (55+62,5+52,5+87,5=257,5); Väljaspool võistlust — rm. Pärn, Len. rüg., (60+62,5+50+82,5=255); 3) rm. Kaidu, Sv. üh. õp., (57,5+65+50+82,5=255); 4) rm. Niimann, Sv. üh. õp., (57,5+65+47,5+85=255); 5) v. a. o. Verk, Sv. üh. õp. (57,5+65+50+82,5=255).

Keskaal — 1) Munamägi, Side pat., (70+70+57,5+90=287,5); 2) v. a. o. Uudelt, Sv. üh. õp., (67,5+67,5+52,5+87,5=275); 3) rm. Kruusement, Sv. üh. õp., (65+67,5+50+90=272,5); 4) rm. Patashkoff, Sv. üh. õp. (62,5+62,5+50+87,5=262,5); 5) rm. Detloff, Sv. üh. õp., (50+65+52,5+85=252,5).

Poolraskekaal — 1) rm. Padar, Sv. üh. õp., (60+70+50+85=265); 2) rm. Kukkk, Sv. üh. õp., (60+65+45+82,5=252,5); 3) II j. madr. Kalju, meriväest, (57,5+55+45+77,5=235); 4) rm. Silla, Sv. üh. õp., (50+62,5+45+75=232,5).

Raskekaal — 1) n. a. o. Torbek, Üks. esk., (70+80+55+105=310); 2) rm. Mägi, Sv. üh. õp. (62,5+70+50+90=272,5); 3) v. a. o. Miller, Sv. üh. õp., (62,5+70+52,5+80=265); 4) rm. Sooberg, Sv. üh. õp., (52,5+65+52,5+75=245).

Maadlusvõistluse tagajärjed:

Sulgkaal — 1) rm. Krabbi, Sv. üh. õp., kolm seljavõitu, üks paremusvõit ja üks loobumusvõit; 2) rm. Treimann, Sv. üh. õp., kaks s. v., üks p. v. ja üks kaotus; väljaspool võistlust — rm. Pärn, Len. rüg., üks s. v., üks p. v. ja kaks kaotust; 3) v. a. o. Ahven, Sv. üh. õp., üks s. v. ja kolm kaotust.

Kergekaal — 1) v. a. o. Väli, Sv. üh. õp., kuus s. v.; 2) rm. Kadi, Sv. üh. õp., kaks s. v., kolm p. v. ja üks kaotus; 3) v. a. o. Verk, Sv. üh. õp., neli s. v., kaks p. v. ja kaks kaotust; 4) rm. Kaidu, Sv. üh. õp., neli s. v. ja kolm kaotust; 5) rm. Karu, Sv. üh. õp., üks s. v., kaks l. v. ja kolm kaotust.

Keskaal — väljaspool võistlust — rm. Kusnets, Len. rüg., kuus s. v.; 1) v. a. o. Leppik, meriväest, viis s. v., üks pooleli ja üks kaotus; 2) van. jung Robam, meriväest, üks s. v., kolm p. v. ja üks pooleli ja üks kaotus; 3) rm. Paistik, Len. rüg., kolm s. v. ja kolm kaotust; 4) rm. Mark, Sv. üh. õp., kaks s. v., üks l. v. ja kolm kaotust; 5) rm. Mitter, Sv. üh. õp., kaks s. v., üks pooleli ja kolm kaotust.

Poolraskekaal — väljaspool võistlust — van. jung Puhkur, meriväest, neli s. v. ja üks p. v.; 1) van. jung Arnemann, meriväest, neli s. v. ja üks kaotus; 2) rm. Jürisson, Sv. üh. õp., kaks s. v. üks p. v. ja kaks kaotust; 3) rm. Pohla, Sv. üh. õp., kaks s. v. ja kolm kaotust; 4) rm. Kont, Sv. üh. õp., üks p. v. ja neli kaotust; 5) rm. Karu, Sv. üh. õp., viis kaotust.

Raskekaal — 1) v. a. o. Torbek, Üks. esk., neli s. v.; 2) rm. Kukkk, Sv. üh. õp., kolm s. v. ja üks kaotus; 3) rm. Tooming, Sv. üh. õp., üks s. v., üks p. v. ja kaks kaotust; 4) rm. Lippart, Sv. üh. õp., üks s. v. ja kolm kaotust; 5) rm. Leinbock, Pion. pat., neli kaotust.

Esimesed kolm, igas kaalus tõstmises ja maadlemises, said auhindadeks mitmesuguseid asju, kuna kahele viimasele ja väljaspool võistlust kohtadele tulnutele jagati välja diploomid.

Pühade ja uue aasta vastuvõtmine väeosades.

Narvas, 1. jalgväe rügemendis.

„Käes, need igatsusega oodatud Jõulud!“ Nii rääkisid 24. detsembri õhtul kõik, olgu noor ehk vana, mees ehk naine, eraisik või sõjaväelane.

Ka meie, 1-se jalgväe rügemendi sõdurid, rääkisime samuti, istudes ümber omal jõul muretsetud kuuskedele.

Jõuluvana ei unustanud meid, vaid jagas oma helde käega, kinkisid ja kutseid jõulupuule. Saime temalt kutse 2-sek pühaks „Sõduri kodusse“ jõulupuule ilmuda.

Tähendud päeval kogusime endid kokku „Sõduri kodus“ Ei tulnudki kaua oodata. Üks avanes ja sisse astus lauldes, särav kuusk ja kott seljas, halli habemega jõuluvana. Asudes kesksaali, pööras ta meie poole tervitusega, siis tuletas meelde mõõdund aja rõõmuni ja kurbtusi, kutsus mälestama 1-se detsembri langenuid, kes võimaldasid meile neid jõuluid rahulikult kuuskede ümber pühitseda, tänas meid hoolsa teenistuse eest ja hakkas lõpuks kingitusi välja jagama.

Aga, oh hädal Saatust tõi meile väikse tulekahju — süütas põlema jõuluvana halli habeme.

Kui kingitused jagatud, algas lõbutsemine, mis jõuluvana loaga kuni hilja üöseni kestis.

Nõnda läksid meie jõulud aja merde, et tuleval aastal uuesti ilmuda, J. P.

1. soomusrongide rügemendis.

Rõõmsa üllatuse valmistasid uue aasta vastuvõtmise puhul 1-sele soomusrongide rügemendile Tapa seltsid ja organisatsioonid, kelle esitajad igale rügemendi sõdurile kingituseks paki töid, valvekorrast olevatele aga kaks pakki, milline tähelepanu sõjaväelastele ülisuurt headmeelt valmistas. Sel puhul väljendus vastastikkudes kõnedes ja koosviibimisel iseäranis väljapaistvalt eeskujulik soe vahekord ja vastastikune lugupidamine rügemendi ja kohaliku seltskonna vahel. Kaitseväge ülemjuhatajale kindral Laidoner'ile saadeti järgmine telegramm:

„Tapa seltsid ja organisatsioonid, külastades tänana oma kaitsjate esitajat 1. soomusrongide rügemendi, soovivad Teile, Herra Kindral, edu, õnne ja sama kindlat kiätt, nagu see oli Vabaduse sõjas ja nüüd. Elagu meie ülemjuhataja ja meie kaitseväge. Tapa seltskonna nimel A. Nurm.“

Vastuseks saadi telegramm:

„Täna Tapa seltskonda õnnesoovi eest. Kindel üksmeel on meie iseseisvuse tähtsamaks pan-diks. Kindral Laidoner“.

Milleks kohustab meid praegune aeg?

Paar sõna Tartu „Kalevlaste kaitseüksuse“ asutamise puhul.

Raske vapustuse elas üle meie kodumaa 1 detsembri hommikul. Eesti riiklist iseseisvust ja tema rahvavalitsuslikku riigikorda ähvardav tõsine hädaoht mõõdus tänu meie tublile ja kohusetruule malevale—sedakorda õnnelikult. Moskva III kommunistlise internatsionaali palgaliste jultund mõrtsukalik veretöö läinud aasta jõulukuu esimese päeva varahommikul meie riigi päälinnas kirjutab veretähtetega ette need kohustused, mis Eesti rahvariigi kodanikkudele päale paneb praegune aeg ja silmapilk, sest meie ei või sugugi kindlalt olla, et 1 detsemari hommikutunni verised sündmused esimesteks ja viimasteks jäävad, et veel mitte jultunumaid ei kordu, sest kommunistlised palgalised röövpaned ei löö millegi ees risti ette ja võivad kõige võimatumate ja tooremate aktsioonidega hakkama saada, Sellepärast tuleb iga silmapilk valmis olla väljaastumiseks oma vabaduse ja iseseisvuse kaitseks, kui meie tahame vääriksid olla eestlase nime kandma ja kalliks peame nende ohvri-meelsust ja isamaa armastust, kes oma elu ja verega on meile tagasi võitnud kallimad varad—vabaduse ja maa ning riikliku isolemise võimalused.

Silmapilgu tõsidusest arusaades, on ka Tartu spordiselts „Kalev“ enese liigete hulgast loonud Kaitse üksuse—Tallinna kalevlaste kaitsemaleva eeskujul, et ühes kaaskodanikkudega valvel olla oma vabaduse ja iseseisvuse eest, sest meil on tegemist vaenlastega, kes Eesti rahvariigi esimestest päevadest saadik on urgitsemas Eesti riikluse hävitamise kallal

ja ei ole mingit kahtlust, et see senikaua kestab, kui Moskvast pidutseb aasialik „sinovjevism“, kellel midagi püha ei näe olevat ja kes valmis on viimast leiva-koorukest Vene rahva laualt ära kiskuma, et sellest saadud rahaga teisi rahvaid õnnetusse ja viletsusse saata.

On ju iga rahva kallimaks varaks tema vabadus ja iseseisvus ja nende varade kättesaamiseks ja alalhoidmiseks, ei ole senini ükski iseteadlik rahvas tagasi kokkunenud ohvrid kandmast. Ka Eesti rahvas näitas oma vabadusvõitluses orjastajate vastu, et temal on poegi—kangelasi, kes suudevad ja oskavad teostada rahva kõrgemaid aateid ja on valmis verehinnaga kättevõidetud vabadust senikaua kaitama, kui veel põlvepikune poisikene püsib Eesti rahvariigi maleva ridades, nagu kord seda meie esivanemad Paala kaldal. Seda teadku meie sõbrad, kui ka vaenlased. Tartu kalevlaste kaitse üksusele soovime aga õnne ja edu Eesti iseseisvuse ja vabaduse kindlustamise töös ja tahaks loota, et see üksmeel, mis Eesti rahvast kord vabaduse heitluses ühendanud, jääb vaukumata aluskiviks Eesti iseseisvuse hoonetele. See on kõige suuremaks tänuks ja austuseks neile, kes neid suuri väärtusi kaitsedes on mulda varisenud, et nende poolt alutatud tööd sama kohusetruudusega ja isamaa armastusega jätkateks. Selles teadmises ja kindlas usus oma tulevikku, jätkame julgelt ja kindmata ka uuel aastal oma vaba ja iseseisvat elu.

K. Pahk.

Ülemjuhataja kindral Laidoneri seletus kaitseliidu ülesande kohta.

Ülemjuhataja käsukiri.

nr. 20.

Tallinnas, 3. jaanuaril 1925.

Vabariigi Kaitseliidu organiseerimise ja tema väljakutsumise juures käsin kinni pidada järgmistest põhimõtetest:

Kaitseliit peab olema vabatahtlik, kindlate riigitruude kodanikkude organisatsioon.

Kaitseliidu jõud peab seisma tema kindlas organisatsioonis ja alalises valmisolekus.

Seepärast ei tohi kaitseliitu muuta alaliseks politsei jõuks. Peab meeles pidama, et kaitseliitu kuuluvad isikud täidavad kaitseliidu kohuseid oma alalise elukutse kõrval ja seepärast ei või nad pühendada kaitseliidu teenistusele oma jõudu igapäev.

Kaitseliit peab oma organisatsiooni poolest valmis olema välja astuma igal momendil täies koosseisus või osaliselt, kui erakorraline olukord seda nõuab.

Tuletan meele kõikidele võimudele, kel on õigus kaitseliitu välja kutsuda, et kaitseliit peab

olema rohkem meie riigikorra kaitse reserviks, kui alaliseks politsei- või sõjaväeliseks jõuks.

Seepärast käsin kaitseliidu väljakutsumise juures alati meeles pidada, et kaitseliidu abiteenistust politseile ei tohi muuta alaliseks, mis vabatahtlikus organisatsioonis võib ilmsiks tuua tüdimust.

Selleasemel, et kaitseliitu rakendada alaliselt politseiteenistusse, on kasulikum seda organisatsiooni väljaastumiseks valmis pidada ja teda õpetada.

Kui ülemaltähendatud põhimõtted kaitseliidu organisatsioonis maksma pannakse, siis olen kindel, et meie kaitseliit igal momendil valmis on väljaastumiseks seadusliku riigikorra kaitseks ja kui erakorraliselt tarvis on—oma peale võtma ka kõige raskema vahi- ja politseiteenistuse.

J. Laidoner.

Kindralstaabi kindral-leitnant.
Kaitsevägede ülemjuhataja.

Sõja- ja meriväelised teated välisriikidest.

Ameerika Ühisriigid.

Lahinglaeva vastupidamise-võimete katsed

Relvastuste piiramise kokkuleppe põhjal hävitati 1924 a. novembri kuu viimastel päevadel lahinglaev „Washington“. Enne laeva lõpulikku põhjalaskmist otsustasid meriväe eriteadlased tema vastupidavuse kohta mitmesuguseid katseid teha, et näha kas tema neid vastupidavuse nõudeid merilahingutes täita oleks suutnud, mis temast nende spetsifikatsioonide järele oodati, mille järele teda ilmasõja lõpul ehitama hakati.

Katsete lõpul selgus, nagu mereminister Vilbur ajakirjanikkudele seletanud, et laev vastupidavuse mõttes kõik temast loodetud nõuded on täitnud ja et meriväe eriteadlased katsetega täiesti rahule on jäänud.

Esimesed katsed seisid selles, et lahinglaev „Texas“ kahel päeval oma 14^{ku} kahuritest mitmed kogupaugud mitmesugustest kaugustest „Washingtoni“ pihta andis. Laev pidas mürskidele vastu ja jäi vee peale. Lõpuks ilmusid lahingkorras lennukid ja hakkasid pommitamisega oma võimeid proovima. Lennukid pildusid 2000 naelalisi pomme mitmesuguse sügavuse laengutega ja mitmesugustesse kaugustesse laeva ümbruses, kusjuures iga pommi langemiskoha kaugus laeva juurest ära mõõdeti ja järeleaadati pomme mõju laeva peale mitmesuguste tingimiste all. Kõige viimaks katsusid 2 lennukit laeva deki soomuse tugevust, pildudes soomusest läbitungivaid pomme tema dekile. Laev sai vigastada ja hakkas vett sisse laskma, kuid oma pumpade abil vett välja pumbates, oleks tema omal jõul pääseda võinud. Laev vajus põhja. Katsete üksikasjalised andmed hoitakse saladuses, kuid „Texas“ kahurite mõju kohta kirjutasid siiski mõned Ameerika lehed, et need olla soomust ainult kriimustanud ehk soomusesse kõigist poolest saadik augud puurinud. Mereministeeriumi püüab need teated ümber lükata.

„Washingtoni“ tüübilisi lahinglaevu, mis hävitamisele ei kuulu, on Ühisriikidel veel 3 ja nimelt: „Virginia“, „Colorado“ ning „Maryland“.

Meriväe manöövrid.

Laevastiku manöövrid peetakse ära tuleval suvel Vaikses ookeanis, mis on suuremad, kui Ühisriikidest rahu ajal kungi varem peetud. Operatsioonidest võtavad osa 3 lahinglaevastiku divisjoni, mis operatsioonide lõpul umbes 1. juulil Havai rannal baseeruvad, kust nad ristlemit Austraaliasse ja Uuele Meremaale algavad. Laevastik saab liikuma 12 lahinglaevaga eesotsas, kokku 376.200 tonnilise vee väljasurvega — rääkimata kergeristlejate divisjonist ja kahest destroyerite eskaadrist, kes lahinglaevu saadavad. See laevastik on palju suurem ja tugevam, kui see, mis president Roosevelt 1907 a. ümberilma reisule välja saatis.

Inglismaa.

Tuntud ilmasõjaaegne suure laevastiku ülemjuhataja meriväe admiral Lord Jellicoe sai 5. detsembril 65 a. vanaks ja peab selle tõttu erusse minema. Ta oli viimasel ajal Uue-Meremaa kindral-kuberneriks ja lahkus seal enne Jõulu pühi, et Inglismaale tagasi sõita. Oma sõjaväelist karjeeri algas Lord Jellicoe 12^{1/2} aastase poisikesena, astudes meriväkke kadetina, ja on sellest ajast peaaegu vahetpidamata teeninud. Sõja lahti puhkemisel ülandati tema viitse-admiraliks ja määrati suure laevastiku ülemjuhatajaks. Laevastiku demobilisee-

rimise puhul 1919 a. aprillis ülandas kuningas ta meriväe admiraliks (kõrgem meriväe aukraad Inglismaal).

Varemadel aegadel läksid Inglise admiralid erusse, kui nad 70 aastat vanaks olid saanud. Uuea seaduse järele lähevad ohvitserid, kes peale 16. juulit 1914 a. admiraliks ülandatud, erusse 5 aasta pärast admiraliks ülandamise päevast arvates, kuid mitte nooremalt kui 65 aastasel. Nii siis võib Inglismaal admiraliks saada mitte varem kui 60 aastasel.

Prantsusmaa.

Prantsuse admiral ja Wrangeli laevastiku ülevõtjad.

Omaval ajal, kui kindral Wrangeli sõjakäik Lõuna-Venemaal nurja läks, andis Wrangel oma laevastiku, milles peale 20 mitmesugust sõja- ja abilaeva, Prantsuse valitsusele üle, viimaselt saadud krediitide osaliseks tasumiseks. Laevastik interneeriti Bizertas, Vahemere rannal.

Nüüd on Herriot'i valitsus Prantsusmaal need laevad Vene Nõukogude valitsusele välja lubanud anda. Nõukogude valitsuse poolt saadeti välja saatkond, kes need laevad pidi järeleaatama ja ülevõtma. Saatkonna hohale jõudmisel keeldus Prantsuse ülemjuhataja Põhja-Afrika randadel — admiral L. R. A. Exelmans seda saatkonda vastuvõtmast, hoolimata sellest, et neil Prantsuse Meriministeeriumilt maandumiseks luba oli. Admiral Exelmans põhjendab oma teguviisi ägeda kommunistilise kihutustööga, mida Tunisis selle eesmärgiga peetavat, et pärismaalasi valitsuse vastu mässule õhutada, ja mis siis veel rohkem hoogu oleks saanud, kui Nõukogude saatkond oleks maale lastud.

Prantsuse valitsus on admiral Exelmansi ära kutsunud ja tema asemele kontr-admiral P. A. Jehenne'i määranud.

Nõukogude Vene uued lipud.

Nõukogude Vene õhujõudude lipp on täisnurgeline ja sinist värvi, mille keskel on mustal põhjal paar tiibu propelleri kohal. Pealpool tiibu on kollane päike 14 kiirega, mis kuni lipu äärteni välja ulatavad. Päikese keskel on punane 5-e haruline täht ja tähe sees ristamisi must sird ja haamer. Kaubanduslipp on punane, mille ülemisel äärel lipu varda vastas oleval täisnurgelisel valgel põhjal on punane sird ja haamer. Lipud on hiljuti Inglise meriministeeriumi lippude registris registreeritud.

Türgi uus lipp.

Nagu ametlikult teatatakse, ei ole Türgi lipud, mis on registreeritud Inglise meriministeeriumi lippude registris № 188 all, enam tarvitusel.

Türgi uus presidendi lipp on täisnurgeline ja punast värvi, mille keskel on valge poolkuu ja 5-e haruline täht. Lipu pealmisel nurgal vastu varrast on kuldne 16-st kuld-tähest moodustatud sõr.

Meriministri lipp ja Samiani kaubanduslipp, mis on registreeritud Nr. Nr. 190 ja 191 all Inglise meriministeeriumi lipu registrites, ei ole samuti enam tarvitusel.

Andmetel J. A.-n.

Nõukogude Wene.

Nõukogude Vene jalgväe rügemendi kahurvägi.

Möödunud aastal alustati Nõukogude Venes jalgväe laskurügementides väikekalibrilise kahurväe patareide moodustamist. Tähendatud patareid kuuluvad organisatsiooniliselt laskurügementide koosseisu ja nimetatakse „rügemendi“ ehk „väikekalibriliseks laskur-kahurväeks“ (polkovaja artillerija“, „malokaliibernaja strelkovaja artillerija“). Saksa väes

nimetatakse sarnaseid kahurväe osasid „jalgväe patareideks“ (Infanterie Batterien), mis relvastatud 77 m/m kergete väljakahuritega. Prantsuse väes vastavad neile need kahurväe osad, mis igas jalgväe pataljoni koosseisus on olemas ja 37 m/m kahurite ja „Stokes'i“ tüüpi mortiiridega relvastatud on.

Rügemendi kahurväe ülesandeks on jalgväe lahingtegevuse toetus lähematel kaugustel niisugustes lahingajajärkudes, milles muudel kahurväe liikidel puudub võimalus jalgväe otsekohele toetada, näiteks: rünnakul ja selle arenemisel, jalgväe eelosade kokkupõrgetel vaenlasega jne.

Igas punaväe laskurrügemendis on seni moodustatud 1 rügemendi kahurväe patarei, mis koosneb 4 kahurist. Ajutiselt on rügemendi patareide relvastuseks võetud: 1) 47 m/m Rosenbergi ehk Makleni-tüüpi ja 2) 47 m/m Hotchkis'i-tüüpi kahurid — kuni vastavate jalgväe kahurite eritüüpide konstrueerimiseni.

Nimetatud kahurite tehnilised ja ballistilised omadused Nõukogude sõjakirjanduse andmetel on järgmised:

Kahuri nimetus ja kaliber.	Kahuri süsteemi raskus ja pundaad ja klgr.	Mürski raskus naeltes ja klgr.	Pommi lõhkaengu raskus naeltes ja klgr.	Äärmelaskekaugus		Äärmine laskete arv minutis.
				Shrapnel-liga.	Granaadiga.	
37 m/m (1,5") Rosenbergi kahur.	11/180	1,25 0,50 2,75 1,13 kartetsh	4 sol. 0,014	100, 213	1,500 3,200	8
37 m/m (1,5") Makleni automaat kahur	15,5 244	1,17 0,45	14 sol. 0,043	—	1,500 3,200	5 lasku 4 sek.
47 m/m (1,85") Hotchkis'i kahur.	59 966	3,70 1,50	14 sol 0,043	—	2,500 5,334	—
					Kõige soodsam lask- keekaugus — 500 1000	

Kavatsusel olevat lähemas tulevikus Nõukogude kahuritehastes vastavalt ümberkonstrueerida Vene 3" mäekahurit selleks, et teda rügemendi kahurväe patareide relvastamiseks võiks võtta. M.

Läti.

Sõjaväe spordi klubi kavatseb käesoleval talvel Riias liuvälja avada, kuhu sõjaväelastele sissepääs oleks maksuta. Ühtlasi sellega tahetakse ka puudustkannatajatele lastele maksuta sissepääsu võimaldada. Linnavalitsust on palutud liuvälja linnamaksust vabastada. Tr.

Ohvitseride kursused Lätis.

Kursuste juhataja kol. Miglavs kirjutab „Latv. Kareiv“ muu seas järgmist: Kursused asutati juba 1920 a. jaanuari kuul. Kursuste peaülesandeks on: võimaldada sõjaaja ohvitseridele, kes ainult Vene lipnikute kooli, ehk lühikeseajalise ohvitseripe kursuse lõpetanud, täiendada oma sõjalisi ja üldhariduslisi teadmisi. Kuna neis asutustes kursus ainult 3—6 kuud kestis, ei olnud seal võimalik ohvitseri praktiliselt ja teoreetiliselt küllaldaselt ettevalmistada. Praktiliselt tutvuneti sõjateadmistega ainult väerinnal, kuid see oli liig ühekülgne, ning praktikaga ilma teooriaga ei või rahule jääda. Läti ohvitserilt nõutakse, et ta ei oleks mitte ainult spetsialist, vaid ka teoreetik, et ta sõjaväes võiks täita kooliõpetaja ja kasvataja kohuseid.

Kuna sõjatehnika viimasel ajal väga suuri edusamme on teinud, on selle tõttu mõned sõjaväe osad oma endise tähtsuse kaotanud. Kursuse ülesandeks on — neid uuendusi jälgida ja ohvitseri sellega tutvustada. Järgmine ülesanne on — üldhariduse täiendamine.

Militaar-küsimuste üle peavad kursustel ettelu-gemisi: kindr. Radsinch, kindr. Ausans, kindr. Penikis, kindr. Buivits j. t., kes juba Vene ajast tuntud, kui tublid jõud; riigi põhiseaduse üle — preident Tshhakste; Läti ajaloo üle — prof. Tentels; Läti keele üle — dotsent. Blese, ning keemia ja tema käsitamise üle (lahingu gaasid) — ins. Neiman. Kursus kestab 11 kuud. Teoreetilised ja praktilised tööd võetakse läbi paralleelselt. Ettelugemised ja praktilised tööd kestavad hom. kella 8 kuni kella 2 p l.; kella 4 kuni kella 10 õhtul peetakse harjutusi. Praktilised tööd väljas kestavad 4 kuud. Taktika ja praktilised tööd topograafia alal kestavad 1½ kuud. Peale selle tutvustatakse kursiste koha peal uuema aja kaitseabinõudega, nagu tankide augud, uuemoelised kaevikud ja maskeerimise viis.

Kursuste! võetakse läbi ka sarnased küsimused, nagu: raadiojaamad, uuema aja telegraafi aparaadid, hobuste rautamine jne. Nende õpetus kestab 16 päeva.

Kursuse lõpetasid 1920 a. — 60, 1921 a. — 91, 1922 a. — 102, 1923 a. — 121 ja 1924 a. — 113 ohvitseri

1924 a. olid kursuste lõpetajatest 79 jalg- ja 5 ratsaväelased, tehnilistest sõjaväe osadest 18 ja mitmesugustest valitsuse osakondadest 11 ohvitseri. Tr.

Ajakirjandusline ülevaade.

Kommunistide 1. detsembri veretöö on Eesti ajakirjanduses ühemeelset hukkamõistmist leidnud. Nii näiteks kirjutab sotsiaaldemokraatide häälekandja „Ühendus“ muu seas:

„Asi, mida uskuda ei tahetud, mida mõistus võimatuks pidas, on ometi kurvaks tõsilooks muutunud: vennatappjate verise bande, palgatud kommisaride, ninapidi veetud idee-hullude ja piiritagant

Läti kaastundmuse avaldas 1. det. puhul.

Meeleavaldus Riias Eesti saatkonna maja ees Tallinna 1. detsembri sündmuste puhul. Vihmasest ilmast hoolimata võttis meeleavaldusest osa umbes 4000 inimest.

tulnud poomisinstruktorite ühine väerind on katsunud Tallinnas kodusõda algatada, tungides valitsusasutuste, kasarmute ja politsei jaoskondade peale, süütades leegitsema äraandliku verevalamise ning tuues kõigile meile, kes paremate aegade tulekut ootasid, kes rahu jutlustasid ning igatsesid, uued õndsused, uued mured ja uued teenimata kurbtused kaela. . . .

Millega arvestasid kommunistid ?

Nagu nende eneste põrandaalustest lehtedest ja piiritagustest väljaannetest näha, hindasid nad seisukorda Eestis umbes sarnasena, kui oli see Venemaal 1917 aastal. Arvati, et kui löögirühm valitsusasutuste ja sõjaväe vastu tegevust algab, siis sõjaväes otsekohe mäss tuleb, vabrikud töö seisma panevad ja et töölised ning sõdurid hulgana tänavale tormavad Pole muud vaja kui kusagil sõjariistade ladule kallale pääseda. Tallinn vallutatakse. Valitsus tapetakse. Riigikogu liikmed ka. Siis langeb provints ilma vastupanekuta mässajate hätte. Mäss on läbi viidud. Radioga teatatakse sündmusest kogu ilmale ja järgmisel päeval astuvad „sõbraliku Vene riigi“ sõjaväed „tööliste ning talupoegade valitsuse“ palvel Eestisse. Vabariik on purustatud. Mässu juhid ning löögisalgal mehed saavad vääriliku tasu — kes rahvakommissariks, kes tribunaali esimeheks, kes punaseks ohvitseriks, kes sõjaväe kommissariks, kes lihtsaks timukaks.

Tõsiasjad kõnelevad aga teist keelt.

Kõigepealt oli sõjavägi läbi ning läbi põhiseadusele truu ja oma ülesande kõrgusel. Kogu meie riigi kohta tuli üksainus juhtumine ja seegi üheainsa isiku poolt sõjaväes vastuhakkamise sihis ette. Seegi

äraostetud mees tapeti koha peal tema enda kaastlaste poolt.

Teiseks ei avaldanud töölised küünemusta võrdki poolehoidu mässajatele. Ükski mees ei punduud töölt ega läinud vabrikust välja, kuigi küll vastuhakkamise aeg iust nii oli määratud, et töölised tööle minnes otsekohe teel määratsetajatega oleks võinud ühineda.

Kolmandaks pidas kogu meie seltskond end nii ülal, nagu oleks linna Kaukasias mäeröövliite lentsalk või Hiina hunhuuside bande tunginud. See tähendab, ei olnud kõige algelisemal kujulgi kodusõjale omast ärevust ja rühmadesse jagunemist märgata, vaid hoolitseti ainult selle eest, et sõjaväge ning politsei tegevust hõlbustada. Suure Tallinna kohta ei leidunud kolme inimest, kes märatsajatele appi oleks ruttanud.

Kas see pole kaotus? Kas see pole teotus? Kas see pole nii füüsilise kui ka moraalne lüüasaamine? Kas see pole kommunistliku surm Eestis?

Nii pole veel keegi ja mitte kunagi ennast häbitanud, kui kommunistid oma vastuhakkamisega.

Aga see on ühtlasi ka kommunistliku internatsionaali kõige naeruväärilisem, kõige rumalam sissekukkumine. Kogu maailm võib uuesti tõendada, et kommunism ei ole miski muu, kui Vene harimatuse, kultuurivastalsuse ja tooruse avaldus. See ei ole isegi mitte taud, vaid ainult röögatuse vaimupimedusest ning orjusest, milles suurt Vene rahvast hoiti ning praegugi veel hoitakse.

Kuna mässuplaan Venemaal välja töötati ja ka mässujuhid Venemaalt saadeti, siis on meie õlused Vene prillide läbi nähtud ning hinnatud. Kallale-tungijad riietusid sõduritena ja ohvitseridena Reh-

kendati, et kui soldatid mässajate hulgas ohvitseri näevad, siis mõjub see nende peale rabavalt, nii et nad otsekohe end pealetungijate käsutusse heidavad. Herradele Sinovjevitele ja Stalinitele ei tulnud meelegi, et Eesti sõdur, kellel kõik kodaniku õigused, ise mõelda mõistab ja ka üksi olles ning juhatuse puudumisel oma kohuseid tunneb. On ikka vahe kodaniku õigustega demokraatliku riigi kaitseväelase ning diktatuuri riigi õigusteta „suurtüki liha — krasnoarmeitsõ — vahel. Samuti on vahe Eesti tööliste ning komissaride orja — Vene tööliste — vahel. Targad kolmanda internatsionaali herrad oleks ka seda teadma pidanud.

Aga kust võib Bessaraabia või Krimmi juut kõrgel Vene aujärjel istudes seda teada, pealegi kui tal Anveltide ja Pöögelmannide taolised nõuandjad otsekuu Juudas Iskarioti kolmekümne hõbeseekli teenijad paremal käel istuvad?

Pöögelmann ja Anvelt ütlesid ju selge sõnaga: valge Eesti on küps. Kõik on korras, muudkui kirjutaja dekreet alla ja anna raha. Ja kuld tuli ning sõjariistad tulid. Enamlased, kes omi põhimõtteid müüvad, kes muud võitlemise abinõu ei tunnugi, kui ainult pettust, ninapidi vedamist, olid oma kulla mõju peale nähtavasti päris kindlad. Aga õnneks ei ole mitte kõik ideed ja inimesed nii müüdid, kui kommunistide ideed ja kommunistid ise.

Anvelt-Pöögelmann on oma leivaisadele karuteene toonud. Kaks kord on nad omi krediteerijaid ninapidi vedanud, kuid kolmas pettus — praegune pettus — on kahtlemata kõige jultunum. Ei tea, kas neid pärast seda ikka veel priileivale jäetakse....

Kui ilmub teie ette kommunist, siis teadke, mis teha. Toimetage temaga, nagu maduga toimitakse. Hoitke tast eemale ja olgu ta tööliste perest nagu Juudas, nagu kärnane sisalik välja heidetud“.

Kohus.

Sõjaringkonna kohus oma istangul 4. dets. 1924 a. arutas kolonel Kunnos'e eesistumisel järgmisi süüteo asju:

1. Sv. ühend. õpeasut. rm. Mihkel Sõmerit süüdistati ja leiti süüdi olevat selles, et tema, olles õpeasutuste kööki tööle määratud, kõõgi korrapidaja seaduslikku nõudmist mitte ei täitnud, teda sõimas ja oma otsekoheste ülemate — töökompagni veltveebli ja kompagni ülema käskusid täitmast keeldus.

Kohus mõistis rm. Sõmeri nende süütegude eest üheks aastaks distsiplinaar-kompanisse, ühes mõnesuguste õiguste ja eesõiguste kaotamisega teenistuse alal, ning karistuse liiki viimiseiga.

— Auto-tankide divisjoni noor-leitnant Gustav Vinkel'it süüdistati ja leiti süüdi olevat Tapa ühisrealgümnaasiumi poolt 1920 aastal väljaantud hariduse tunnistuse võltsimises eesmärgiga, enesele sõjakooli lõpetamiseks tarvilikku dokumenti soetada.

Kohus arvesse võttes, et süütegu juba iganenud on, otsustas noor-leitn. Vinkel'it karistusest ühes tagajärgedega vabastada, ning võltsitud tunnistuse maksvusetakts lugeda.

— 9. detsembril arutas Sõjaringkonna kohus 10. jalgväe rügemendi end. ream. Karl Tralla süüteo asja, keda süüdistati ja leiti süüdi olevat selles, et tema, olles 1922 a. rügemendi 9. kompagni instruktorki, sõjariistade ladust teenistuse alal tema kätte usaldatud 2 browningit kõrvale toimetas, seal juures nõudmisdokumenti võltsides.

Kohus mõistis Tralla nende süütegude eest kuueks aastaks sunnitööle, ühes kõikide õiguste kaotusega ja sõjaväeteenistusest väljaheitmisega.

Oma istangul 11. detsembril 1924 a. arutas Sõjaringkonna kohus järgmisi süüteo asju:

— 5. jalgväe rügemendi noorsõdurit Karl Koom'i süüdistati ja leiti süüdi olevat omast väeosast 31. augustil 1924 a. ärajooksutamises selle eesmärgiga, et ennast sõjaväe teenistusest jäädavalt kõrvale hoida ja jooksus oli kuni 10. sept. 1924 a., ning selles, et ta selle aja jooksul ära pillas temale

tarvitamiseks väljaantud kroonu riidevarustust 5.500 marga väärtuses.

Kohus mõistis Koomi nende süütegude eest viieks aastaks vangiroodu ühes kõikide iseäraliste õiguste kaotusega ja sõjaväe teenistusest väljaheitmisega, ning kroonule tehtud kahju katmiseks temalt sissenõuda 5500 mrk.

— 2. suurtükiväe rügemendi ream. Aleksander Smirnovi, kes üksikus distsiplinaar-kompanis 3-e aastast karistust kandis, mis temale sama kohtu otsusega 3. okt. 1923 a. mõisteti, süüdistati ja leiti süüdi olevat selles, et tema 18. märtsil 1924 a. meelega kaks korda käega vastu nägu löi oma ülemust, — distsiplinaar-kompagni vahialuste töökomando veltveebli k. t. Pagel'it.

Arvesse võttes asjaolu, et kõne all olev süütegu sündis eelmise karistuse kandmise ajal, otsustas kohus Smirnovi karistust distsiplinaar-kompanis pikendada veel ühe aasta võrra.

— Sõjaringkonna kohus oma istangul 16. dets. 1924 a. arutas kolonel Kunnos'e eesistumisel 5. jalgväe rügemendi reameeste Eduard Maur'i ja Johannes Kulli süüdistusasju.

Kohtualuseid süüdistati ja leiti süüdi olevat selles, et nemad 1) kokkupeetud nõu ja ettekavatsetud plaani järele öösel vastu 18. okt. 1923 a. 5. üksiku jalgväe pataljoni 1. kompagni varaaita vaelevõtme abil sissetungides sealt ära varastasid mitmesugust kroonu riidevarustust 19.750 marga väärtuses ja kompagni varahoidja taskukella, 2) sealtsamast ära varastasid 7 Browningi süsteemi revolvrüt ühes 13 pidemega 37.975 marga väärtuses ja 3) et nemad 18. okt. hommikul 1923 a. väeosast ära jooksid — sõjaväeteenistusest jäädavalt kõrvalehoidmise eesmärgiga, kust nad hiljem kriminaalpolitsei poolt tabati.

Nende kuritegude eest mõistis kohus kumbagi 8 aastaks sunnitööle ühes kõigi õiguste kaotamisega ja sõjaväeteenistusest väljaheitmisega, kuna ülesleidmatuks jäänud varastud asjade väärtus neilt mõlemilt solidaarselt sisse nõuda. V. T.

Ametlikud teated.

Ülendatakse meriväe noorem-leitnantideks Vabar. Val. otsusega 19. detsembrist 1924 a. Sõjaväe ühendatud õpeasutustes merikadettide kolmeaastase kursuse lõpetanud kadetid:

№№	Auaste.	Perekonna- ja eesnimi.	Väeosa, kuhu teenistusse määratakse.
----	---------	------------------------	--------------------------------------

a) Vanusega 22. detsembrist 1922 a.:

1.	Sv. v. allohv.	Käo, Rudolf	Merijõudude
2.	Sv. n. allohv.	Petrov, Boris	
3.	„	Vellig, Verner	
4.	„	Mattisson, Kurt	juhataja
5.	Kadett	Sabe, Adolf	käsutusse.
6.	„	Võsu, August	
7.	„	Martinson, Voldemar	

b) Vanusega 22. detsembrist 1923 a.

8.	Kadett	Rink, Konrad	Merijõudude
9.	Sv. v. allohv.	Samon, Vladimir	
10.	Kadett	Luik, Viktor	juhataja
11.	„	Redlich, Arnold	
12.	„	Poska, Leo	käsutusse.
13.	„	Neumann, Felix	
14.	„	Palmann, Herbert	

c) Vanusega 22. detsembrist 1924 a.

15.	Sv. n. allohv.	Pokka, Paul	Merijõudude juhataja käsut.
-----	----------------	-------------	-----------------------------

Määratakse teenistusse Reservist kapten Oskar Palu — Sõjaväe ühendatud õpeasutustesse arvates 1. jaanuarist 1925 a. ümbernimetusega ülikooli arstiteaduskonna lõpetamise puhul sanitäär-kapteni, vanusega 17. augustist 1924 a.

Nimetatakse: 2. soomusrongide rügemendist kapten Georg Lemvald — sama rügemendi majanduse ülemaks, arvates 1. detsembrist 1924 a.

Viiakse üle teenistusse: Vanem-leitnant Magnus Mikenberg, Merijõudude staabist — Peipsi laevastiku divisjoni, arvates 1. dets. 1924 a.;

Meriväe noorem-leitnant Aleksander Vervald, Peipsi laevastiku divisjonist — Merijõudude staapi, arvates 1. detsembrist 1924 a.

Vanem-leitnant Peeter Mei, Merikindlustest — Merijõud. staapi, arvates 15. dets. 1924 a.

Viiakse üle teenistusse huvides: Leitnant Jaan Jänes, Merijõudude staabist — 6. jalgväe rügemendi, arvates 22. dets. 1924 a.

Noorem-leitn. Evald Kangur, Merikindlustest — 1. soomusrongide rügemendi, arvates 22. detsembrist 1924 a.

Noorem-leitn. Rudolf Lentsius, Merikindlustest — 2. soomusrongide rügemendi, arvates 22. dets. 1924 a.

Noorem-leitnant Georg Savvi, Merikindlustest — 2. soomusrongide rügemendi, arvates 22. dets. 1924 a.

Kapten Johannes Lembra, 1. jalgväe rügemendist — Petseri maakonna rahaväe ja kaitseliitu, arvates 22. detsembrist 1924 a.

Sõjaaegne ametnik Anton Saul, Petseri maakonna rahaväe ja kaitseliidust — Ratsa rügemendi, arvates 22. detsembrist 1924 a.

Arvatakse reservi koosseisude kitsendamise puhul: Piirivalve valitsusest Kapten Johannes Teppich, arvates 1. oktoobrist 1924 a.

Arvatakse reservi teenistusse huvides: Sv. ühendatud õpeasutustest sanitäär-leitnant Aleksander Becker, arvates 20. detsembrist 1924 a.

Side-pataljonist kapten Gustav Välja, arvates 22. detsembrist 1924 a.

Sõjaväe varustusvalitsusest sõjaväe ametnik Gustav Trumann, arvates 19. detsembrist 1924 a.

6. jalgväe rügemendist noorem-leitn. Aleksander Lusik, arvates 5. jaanuarist 1925 a.

6. jalgväe rügemendist noorem-leitnant Peeter Larionov, arvates 5. jaanuarist 1925 a.

Arvatakse reservi Kaitsvägede Ülemjuhataja käsikirja Nr. 12, 17. dets. 1924 a. põhjal: Side-pataljonist noorem-leitnant Johannes Loorits, arvates 17. detsembrist 1924 a.

Arvatakse reservi atestatsiooni põhjal: Sõjaväe varustusvalitsusest sõjaväe ametnik Harald Lepik, arvates 10. detsembrist 1924 a.

Arvatakse reservi: Arsenaali ülema tehnilise abi kohuste täitja meriväe-leitnant August Kallberg, arvates 18. detsembrist 1924 a.

7. jalgväe rügemendist sõjaväe ametnik Eduard-Aleksander Menning, arvates 12. dets. 1924 a.

Registreerimisele ilmunud sõjaaegne ametnik Eduard-Rudolf Kimberg, arvates 11. detsembrist 1924 a.

Registreerimisele ilmunud loomaarst Johannes Niggol, arvates 16. detsembrist 1924 a.

Registreerimisele ilmunud proviisor Artur Benksson, arvates 9. detsembrist 1924 a.

Registreerimisele ilmunud arst Hans Ritson, arvates 12. detsembrist 1924 a.

Registreerimisele ilmunud noorem-leitnant Arnold-Vilhelm Lövi, arvates 11. dets. 1924 a.

Registreerimisele ilmunud lipnik Sergei Kuur, arvates 11. detsembrist 1924 a.

Registreerimisele ilmunud koolivelsker Aleksander Jakobson, arvates 9. detsembrist 1924 a.

Auto-tankide divisjonist kapten Johann Koritz, arvates 1. jaanuarist 1926 a.

Vabariigi valitsuse otsusega 30. dets. 1924 a. vabataakse tegevast kaitsväe teenistusest ja arvatakse erusse vormi kandmise õigusega: Tehniliste vägede inspektor kolonel Karl Parts, arvates 1. jaanuarist 1925 a.

Arvatakse erusse: Registreerimisele ilmunud kolonel-leitnant Vladimir Konstantinov — Tallinna sv. haigemaja arstlise komisjoni otsusel, arvates 11. detsembrist 1924 a.

Reservi alam-kapten Jaan Kulbock — Sv. tervishoiu valitsuse ülema otsusel, arvates 15. detsembrist 1924 a.

Reservi sõjaaegne ametnik Aleksander Lauristin — vanaduse tõttu, arvates 22. detsembrist 1924 a.

Kustutakse ohvitseride nimekirjast: Eesti Vabariigi julgeoleku kaitsmisel langenud reservi-lipnik — Eesti Vabariigi Teedeminister Karl Kark, arvates 1. detsembrist 1924 a.

2. jalgväe rügemendist noorem-leitnant Vassili Rea, kes 27. novembril 1924 a. surnud — arvates samast kuupäevast.

Reservi kapten Madis Reintal, kes surnud 2. novembril 1924 a., arvates samast kuupäevast.

2. soomusrongide rügemendist noorem-leitnant Peeter Org, kes 29. novembril 1924 a. surnud — arvates samast kuupäevast.

Sõjavälja kohtu otsuse põhjal maha lastud: Lennuväe rügemendist leitnant Herman Rätsepp ja noorem-leitnant Siegfried Fleischer, arvates 5. detsembrist 1924 a.

Reservi kapten Gustav Meister, kes surnud 30. novembril 1924 a., arvates samast kuupäevast,

Kustutakse ametnikkude nimekirjast: Reservi sõjaväe ametniku asetäitja Heinrich-Benjamin Burmeister, kes 1. detsembril 1924 a. surnud, arvates samast kuupäevast.

Kaitsevägede Ülemjuhataja käskkirja Nr. 9, 11. dets. 1924 a. põhjal lugeda reameheks ja kaitseväeteenistusest välja heidetuks: Lennuväe rügemendist kapten Heinrich Liibus, arvates 11. dets. 1924 a.

Sõjainistri käsukirjad.

Nr. 555.

Tallinnas, 8. detsembril 1924 a.

(Korraldusvalitsus).

Vabariigi Valitsuse otsusega 4. detsembrist s. a. on annetatud Auto-tankide divisjoni tankide kompani Nr. 2 veltveebel Rudolf Kaptein'ile ja Sõjaväe ühendatud õpeasutuste I. kompani kadett Albert Pesur'ile III liigi 3. järgu Eesti Vabaduse Ristid.

Nr. 564.

Tallinnas, 16. detsembril 1924 a.

(Korraldusvalitsus).

Vabariigi Valitsuse otsusega 10. detsembrist s. a. on annetatud 1. detsembril s. a. saadud haavadesse surnud kolonel-leitnant Hermann Rossländer'ile III liigi 3. järgu Eesti Vabaduse Rist.

Õiendus: Riigisekretääri vkh. Nr. 2559, 11. XII. 24 a.

Nr. 565.

Tallinnas, 16. detsembril 1924 a.

(Korraldusvalitsus).

Vabariigi Valitsuse otsusega 10. detsembrist s. a. on annetatud Sõjaväe staabi komando reamees Mihkel Keng'ile ja Auto-tankide divisjoni reamees Alfred Klemmer'ile III liigi 3. järgu Eesti Vabaduse Ristid.

Õiendus: Riigisekretääri vkh. Nr. 2559, 11. XII. 24 a.

Nr. 570.

Tallinnas, 20. detsembril 1924 a.

(Korraldusvalitsus).

Vabariigi Valitsuse otsusel 16. detsembrist s. a. on annetatud Ranna-, õhu- ja sisekaitse ülemale kindral-major Johann Unt'ile III liigi 2. järgu Eesti Vabaduse Rist.

Õiendus: Riigisekretääri vkh. Nr. 2559, 18. XII. s. a.

Nr. 571.

Tallinnas, 20. detsembril 1924 a.

(Korraldusvalitsus).

Vabariigi Valitsus otsustas 16. detsembril s. a. lubada vastu võtta ja kanda Kindralstaabi II osakonna ülemale major Richard Palm'ile Poola valitsuse poolt annetatud „Odrozenia Polski“ IV klassi au-märki.

Õiendus: Riigisekretääri vkh. Nr. 1850, 18. XII. s. a.

Nr. 579.

Tallinnas, 24. detsembril 1924 a.

(Korraldusvalitsus).

Vabariigi Valitsuse otsusega 22. detsembrist s. a. on annetatud Sõjaväe staabi veltveebel Rudolf Aaman'ile, kapral Richard Brücker'ile ja Side-pataljoni veltveebel August Schaurup'ile III liigi 3. järgu Eesti Vabaduse Ristid.

Nr. 4.

Tallinnas, 5. jaanuaril 1924 a.

Vabariigi Valitsuse otsusega 30. detsembril 1924 a. lubatakse vastuvõtta ja kanda Latvija Vabariigi Valitsuse poolt sõjaliste teenete eest annetati „Karutapjate“ ordu:

I järgu märki.

1) Kindralstaabi Kindral-leitnant Johan Laidoner'ile.

II järgu märki.

2) Kindralstaabi Kindral-major Jaan Soots'ile,
3) Kindral-major Ernst Pödder'ile.

III järgu märki.

4) Kolonel Rudolf Reimann'ile.

5) Major Richard Palm'ile.

Õiendus: Riigisekretääri vkh. Nr. 2473, 31. XII. 24 a.

Nr. 5.

Tallinnas, 10. jaanuaril 1924 a.

Vabariigi Valitsuse otsusega 30. dets. 1924 a. lubatakse vastuvõtta ja kanda meriväe noorem-leitn. Johannes Veizenberg'ile Rootsi Kuninga poolt sõjaliste teenuste eest annetatud „Rootsi Kuningliku Mõõga ordu“ märki.

Õiendus: Riigisekretääri vkh. Nr. 2706, 31. XII. 24 a.

P. Lill

Kindralstaabi Kindral-major,
Sõjainistri eest.

Kolonel K. Partsi lahkumise puhul.

Sõjainistri käsukiri nr. 2.

Tallinnas, 5. jaanuaril 1925.

Aktiivsest kaitseväge teenistusest lahkus, minnes erusse, 1. jaanuaril s. a. tehniliste vägede inspektor kolonel Karl Parts nõrga tervise pärast.

Heites pilku kolonel Karl Partsi lahkumise puhul kaitseväge teenistusest tema tegevusse kaitseväes, näeme, et tema on juba 17. juunil 1917 a. ilmunud Eesti rahvusliste väeosade 1. rügementi, millest on välja võrsunud meie kaitseväge. Saksa okupatsiooni lõpul asub kolonel Parts Tartu linna kaitseliidu ülemana korraldama kaitseliitu. 21. novembril 1918 aastal määratakse ta 1. jalgväe rügementi 1. pataljoni ülemaks; sellelt kohalt kutsutakse ta juba 27. novembril formeerima soomusrongsid. Tähtendatud ajast peale formeeris ja juhatas kolonel Parts tervel vabadussõja ajal soomusronge, esiteks soomusrongide divisjoni, pärast diviisi ülemana. Siin näitab ta ennast mitte ainult kui soomusrongide diviisi ülem juhatamise alal, vaid võtab isiklikult lahingutest osa, saades kaks korda haavata. Vabadussõjas ülesnäidatud teenete eest on kolonel Partsil Vabariigi Valitsuse

poolt annetatud I liigi 1. järgu Vabaduse Rist, lahingutes ülesnäidatud vahvuse eest II liigi 3. järgu Vabaduse Rist ja peale selle veel normaal talu ning autasu 500.000 marka. Läti vabariigi vaiitsuse poolt on temale annetatud Läti Karutapjate Ordu märk, nende teenete eest, mis ta Läti vabadussõjas üles näidanud. Pärast vabadussõja lõppu oli kolonel Parts soomusrongide brigaadi ülem kuni selle koha likvideerimiseni ja peale selle, kuni vabastamiseni — tehniliste vägede inspektor.

Nagu sellest kõigest näha, on kolonel Parts omale jäädvustanud väljapaistva koha teiste vabadussõja ajal juhtival kohal teeninud vanemate ohvitseride seas. Ta teeneid hindab vääriiselt kodumaa ajalugu ka tulevikus.

Kolonel Partsi lahkumise puhul soovin, et ta tervis kosuks ja paraneks sedavõrd, et tal tulevikus jällegi võimalus oleks tarbekorral asuda oma tööle isamaa kasuks, sest eluaastate poolest seisab ta alles täies meheas.

Teenistuse nimel loen enese kohuseks avaldada tänu kolonel Karl Partsil tema poolt ülesnäidatud teenete eest meie kaitseväes.

J. Soots

Kindralstaabi kindral-majoor,
Sõjaminister.

Kaitsevägede ülemjuhataja käsukiri

Nr. 23.

Tallinnas. 8. jaanuaril 1925 a.

Olles kutsutud erakorralistes oludes 1. dets. kommunistilise mässukatse puhul Vabariigi kaitsevägede etteotsa ja lahkudes täna sellelt kohalt, loen oma kohuseks kõige suurema heameelega üles märkida seda kindlat vaimu, mis valitses meie kaitseväes. Kommunistilise mässukatse kindel ja rutuline mahasurumine 1. detsembril meie kaitseväge poolt on lisaks meie vabaduse võitlusele 1918 ja 1919 aastal ja näitab, et meie kaitseväge ja tema organisatsioon on ja jääb üheks meie riigi ja rahva iseseisvuse olemasolu nurgakiviks.

Olen kindel, et üksikud väärnähtused, mis erakorralistes oludes meie kaitseväes ilmsiks tulid, saavad ligemal ajal kõrvaldatud.

Esimese detsembril sündmused näitasid veel kord, et kaitseväge jõud ei ripu mitte ainult sõduri ja ohvitseri arvust, vaid peaasjalikult kaitseväge organisatsioonist ja tema juhtide süstemaatilisest tööst.

Ühes sellega selgus 1. detsembril, et meie ei tohiks seadusliku riigikorra ja julgeoleku kaitset panna ainult meie arvupoolest väikese sõjaväe ja politsei peale, vaid kõik riigitruud kodanikud peaks jõudumööda sellele ligi aitama. Selleks on uuesti ellu kutsutud vabatahtlik Kaitseliidu organisatsioon. Julgen loota, et Kaitseliit meil väljakujuneb tugevaks abijõuks meie seadusliku korra ja julgeoleku kaitseks, nii nagu ta oli vabadussõja päevil ja nagu ta ennast osalt juba ka näitas peale 1. detsembril.

Lahkudes kaitseväge juhtimisest, on minul au tänada tervet meie kaitseväge kindralist reameheni kõige parema kaastöö eest. Eraldi avaldan oma lugupidamist minu ligematele kaastööliiatele, selle peale langes kommunistilise mässukatse puhul isäranis raske töö ja vastutus, — nimelt, härradele kindralitele Lill'ile ja Unt'ile, kolonel Rink'ile ja härra sõjaväe prokuröörile majoor Trakmann'ile.

Tuletades meele 1. detsembril, peab ütleva: „au neile kes langesid võitluses mässukatse mahasurumisel“, aga „au ka kõigile neile, kes selles võitluses iseäralist tublidust, vahvust ja otstarbekohasust üles näitasid“.

J. Laidoner

Kindralstaabi kindral-leitnant.

Kroonika.

Vabadussõja langenute mälestust austati rahu allakirjutamise 6. aastapäeval kõigis garnisoooides ja väeosades 3. jaanuaril leina paraadidega ja üleriiklise 2 minutilise seisakuga.

— Kaitseväge osade poolt on uue aasta puhul saadetud Riigivanemale ja Vabariigi Valitsusele kulk õnnesoovi telegramme.

— Vabaduse ristide ettepanekute läbivaatamiseks on nimetatud kaks komisjoni. Sõjaliste teenete eest annetatavate I liigi Vabaduse Ristide komisjoni kuuluvad: esimees — kolonel Brede, liikmed — kolonel-leitn. Kauler, kol.-lt. Schmidt, kol.-lt. Sternbeck ja kapten-major Grenz. II liigi Vab. Risti (vahvuse eest) komisjoni koosseis on: esimees — kolonel Roska (2. div.), sekretär — Taalder (3. div.), liikmed — kapten Purga, veltv. Tamm (1. div.), kapten Vask, veltv. Hirjel (2. div.), veltv. Tiit (3. div.), kolonel Seiman, n.-allohvitser Lindvers (Ranna, -õhu- ja sisekaitse) van.-leitn. Erikson, ja van. allohvitser Kirmann (merivägi).

— Leedu saadik hr. J. Aukstuolis andis üle 2500 dollarit, meie rahas umbes 1.000.000 marka, mis Leedus annetatud 1. detsembril ohvrite perekondade jaoks.

— 9. jaanuaril jõudis Tallinna Inglise parlamendi liige sir Philip Dawson, et tutvuneda Eesti majanduspoliitilise seisukorraga.

— Vabariigi valitsuse otsusel astub siseminister hr. K. Einbund 8. jaan. kell 12 kindral-kuberneri kohuste täitmisele õigustega ja kohustega, mis ette nähtud sõjaseisukorra seaduses. Maakonnad ja linnad kuulutati tsiviilvalitsemise korras alluvateks siseministrile ja diviiside ülematele.

— Tallinnas konfiskeeriti Vene ajakirja „Ogonjoki“ Nr. 52, kus tarvitati häbemata titlusi meie riigi ja riigitelaste kohta.

— Väljamaalt tulnud teadete järele saatvat Moskva raadiojaam igapäev laiali kihutuskõnesid, milledes erilist vaenu avaldatakse Eestile.

— Sõjaringkonnakohus mõistis surma dissiplinaar-kompani madruse-kommunisti Artur Kröönvalki, kes tõrkus oma ülesandele — ohvitseri — käsku täitmast ja selleks ka teisi üles ässitas ning oma ülemust ja vabariiki teotas.

— 6. jaanuaril on tehtud lennukiga rekord-lend Londonist — Berliini 4 tunni 20 min. Berliin-Hannoveri vaheline maa on lennatud 58 min.

— „Chicago Tribune“ Washingtoni kirjasatja teatel on Ühisriikide sõja-õhulaevastikus juha olemas mõned väikesed lennukid, mis juhitavat ilma lendurita ja on määratud pommipildumiseks.

— Alkoholivastane võitlus Põhja-Ameerika Ühisriikides on viidud äärmiste abinõudeni. Politseile on antud käsk kinnipidada ja läbiotsida kõiki isikuid kahtlaselt täidetud taskudega. Piirituse leidmise korral — kohe arreterida.

— P. A. Ühisriikide hiigla kulla tagavarad on loonud maal raske olukorra. Pangad ei taha enam hoisummasid vastu võtta ja hoisummade omanikud, kes varemalt oma kapitali protsentidest võisid elada, on nüüd sunnitud elama põhikapitalist. 11 miljardilise Euroopa võla kätte saamine tooks enesega kaasa täielise katastroofi.

O. K.

Toimetusele saadetud kirjad.

Kiri maakonnast.

Kirjutus „Eesti Kaitseliidu uuestisünd algamas“ viimases „Sõduris“ (Nr. 51/52) puudutas valusalt meie kaitseliitlaste hingedes mõnda haiget kohta ja mitmed haavad meie südames löid uuesti verd jooksmas, sest kurb tõde on, et iseäranis oleme meie, maa kaitseliitlased, palju seltskonna poolt kannatanud meie olemasolu eitamise ja meie toimingute pilkamise all. — See kahtlustamine ühelt poolt ja tagajärjeta loidus-argtus teisest küljest, viisid meie liikmeid laiali ja 27 000 hingelise arvuga jaoskonnas jäid ainult poolteistsada meest, oma kõrgest ülesandest arusaades, pühale kohusele truuks.

1. dets. s. a. tõi meile meelegibeduse tasuks ometi rahulduse: võisime jälle „põranda alt“ välja pugeda ja tohtsime oma algatusel ja ametlikult, riiklisi asutusi ja seltskondlisi varandusi, nagu post, telegraaf, raudtee j. n. e. oma valve ja kaitse alla võtta.

Tänumeel tervitasime Ülemjuhataja poolt kinnitatud Kaitseliidu ajutise põhikirja ilmumist, mis meile lubab avalikult ja kindlal põhjal töötada. Lootes ka maal arusaamist ja tunnustamist leida, tahame edaspidi, ka uuel alusel, teadmiste piirides, üldtähtsas asjas kõigest jõust kaasa aidata ja ootame Vabariigi Valitsuse poolt Kaitseliidu lõpuliku korra ja kuu kiiret kinnitamist. — Üks, mitmete maa kaitseliitlaste eest.

Malenurk.

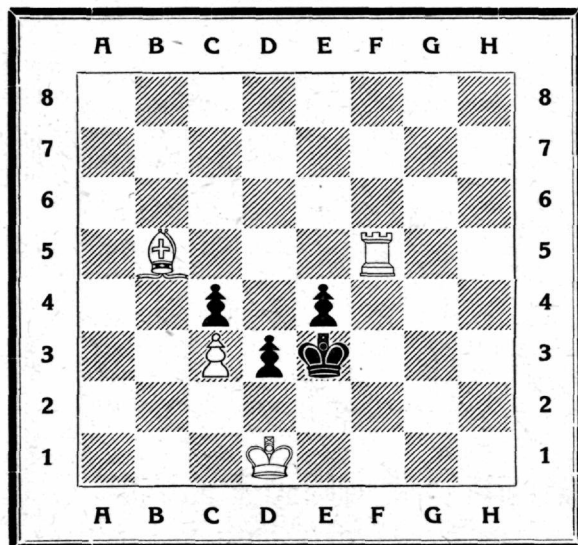
Toimetaja A. Burmeister.

Allpool toome kergema probleemi, mis on võetud hiljuti Helsingis ilmunud, osalt Soome, osalt Rootsi keeles kokkuseatud raamatust „Suomen Shakki“ (Finlands Schack).

Ülesanne № 6.

Kokkuseadnud M. Gröning (Helsingis).

Mustad.

Valged.

Valged: Kd1, Wf5, Ob5, Ec3.

Mustad: Ke3, Ec4, d3 e4.

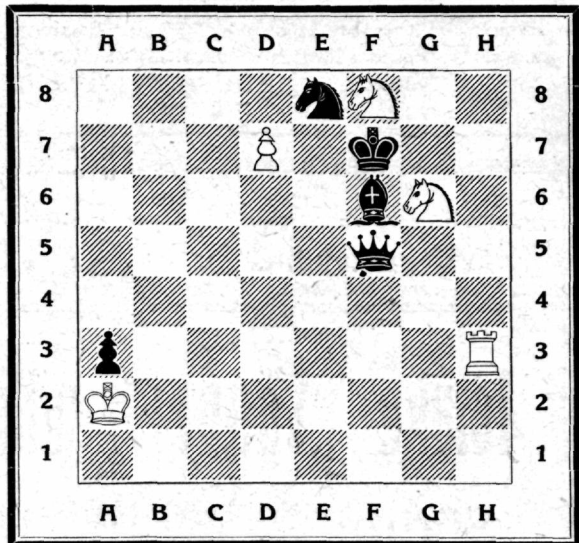
Märkus: E = ettur = soldat.

Valged algavad ja annavad matt kolme sammuga.

Lõpumäng № 2.

Kokkuseadnud A. Burmeister.

Mustad.

Valged.

Valged: Ka2, Wh3, Rf8 ja g6, Ed7.

Mustad: Kf7, Lf5, Of6, Re8, Ea3.

Valged algavad. Mäng jääb viigi peale (remiis).

Ülesande № 2 lahendus.

1. Lg4—g8, Ke4:f5, 2. Rb5—d6 annab matt.
1. (Lg4—g8), f4—f3, 2. Lg8—g4 annab matt.
1. (Lg4—g8), We5:f5, 2. Lg8:c4 annab matt.
1. (Lg4—g8), We5 ükskõik kuhu
2. Lg8—d5 annab matt.

Õiged lahendused saatsid:

kapten P. Feofanov (Kalevi pataljon); noor-leitn. A. Schiller (Tallinnas); noor-leitn. K. S. (Tallinnas); veltv. A. Mänd (Pärnus); veltv. R. Unger ja vanem allohv. A. Sollmann (mõlemad Sakala patal.).

Õiendus.

Ülesandes № 5 (autor kol.-leitn. E. Kursk) on g2 väljal üks trükiviga, mis vististi maletajate poolt juba õiendati. g2 ruudul peab valge kuningas valge lipu asemel olema. Peale selle oleme kogemata musta etturi (soldati) c5 ruudul välja jätnud. Palume lahendajaid veel kord probleemi lahendamisele asuda.

Ülesande № 3 lahendus.

1. d7—d8 saab ratsameheks, Ke7—f8,
2. Oe5—d6 annab matt.
1. (d7—d8R), Ke7:d8,
2. f7—f8 saab lipuks.

Õiged lahendused saatsid:

1) Kapten P. Feofanov (Kalevi pat.); 2) Kapt. A. Mullas (Tallinnas); 3) n.-leitn. M. Stern (Tallinnas); 4) J. Liigmann; 5) van. allohv. Anton Pugat (Pärnus); 6) kapral J. Pokats.

Ülesande № 1 lahendajad.

Peale „Sõduri“ Nr. 51/52 l. a. nimetatud maletajate on ülesande Nr. 1. lahendanud: leitn. K. L. (Tallinnas): veltveebel Aleksander Mänd (Pärnus); v. allohv. A. Pugal (Pärnus); veltv. R. Unger ja v. allohv. A. Sollmann (mõlemad Sakala pataljonis),

Malenurga kirjakast.

Hra kapt. P. F. Lõpumängus № 1 ei ole mitte eksitust. Palume lahendust veel kord katsuda. Ühes variandis jääb valge kuningas suitsu. Täna des lahke uueaasta õnnesoovi eest, soovime ka omalt poolt Teile ja kõigile malesõpradele õnnerikast uut aastat.

Vastutav toimetaja: E. Limberg.
„Sõduri“ väljaanne.

VII aastakäik.

„SÕDUR“

1925 aastal.

Tõtake „Sõduri“ tellimisega 1925 a. peale!

„Sõdur“ on Eestis ainuke sõjanduse ajakiri, seepärast leiavad meie kaitseväe ellu puutuvad küsimused ainult „Sõduri“ veergudel igakülgset ja asjalikku valgustust.

„Sõdur“ peab hoolega silmas sõjateaduste arenemist ja püüab sellega oma lugejaskonda igakülgsest tutvustada.

„Sõdur“ toob järjekindlalt informatsiooni oma ja väljamaade sõjavägede elu ja olu üle.

Seepärast on iga kaitseväelase kohus „Sõduri“ tellija olla.

Demokraatlikus Eestis, kus kaitsevägi rahvast võrsunud, kus mõlemaid ühised huvid seovad, on iga kodanik, kelle südamele meie riigi saatus lähedane, „Sõduri“ tellija.

„Sõdur“ ilmub 1925 a. kord nädalas 16 kuni 24 leheküljelisena piltidega ilustatult. Ajakirja kaastöolisteks on paremad ja tuntumad sõjaasjanduse tundjad. Et „Sõdurit“ kõigile kättesaadavaks teha, on ta tellimise hind trükitööde kõrgetest hindadest hoolimata väga odav määratud: „Sõduri“ — nädala väljaande hind aastas — 500 m., $\frac{1}{2}$ aastas 250 m., $\frac{1}{4}$ aastas 125 m.; „Sõdur'i“ ja „Sõjateadlase“ hind ühiselt aastas — 600 m., $\frac{1}{2}$ aastas — 300 m., $\frac{1}{4}$ aastas — 150 m.

„Sõdurit“ võivad 1925 a. peale tellida sõjaväe ja riigi ning omavalitsuse asutused ning üksikud sõjaväelased ja sõjaväelaste gruped järeelmaksuga, kui tellimine on tehtud asutuste poolt ametlikult, ja sõjaväelaste poolt — väeosa adjutandi või väeosa ülema kaaskirjaga.

„Sõduri“ tellimisi võtavad vastu kõik Vabariigi postiasutused.

„Sõduri“ üksiknumbreid müüvad 1925 a. kõik Vabariigi tähtsamad ajalehe kontorid ja raudtee jaamades raamatukapid.

„Sõduri“ toimetus ja tal. asuvad Tallinnas, Pagari tän. 1.